

Аб правядзенні ў СССР кампаніі па збору подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру супраць пагрозы атамнай вайны

РЭЗАЛЮЦЫЯ ПЛЕНУМА СОВЕЦКАГА-КАМИТЭТА АБАРОНЫ МИРУ

Пленум Совецкага камітэта абароны міру выказае поўнае адobrэнне і падтрымку рашэнню расшыраваць пасяджэння Бюро Сусветнага Савета Міру, якое адбылося 17—19 студзеня г. г. у Вене, таму што гэтыя рашэнні аднаўдзяць жыццёвым інтарсам усіх міралюбных народаў.

Сусветны Савет Міру заклікаў усе народы Еўропы змагацца супраць адрэжэння мілітарызма ў Заходняй Германіі. Совецкія людзі разам з усімі народамі Еўропы публічна рашучасці пераключылі стварэнню нямецкага вермахта, даб'юцца мірнага аб'яднання Германіі і забяспечыць трывалую калектыўную бяспеку ў Еўропе.

У Звароце Сусветнага Савета Міру супраць падрыхтоўкі атамнай вайны выказана воля ўсіх міралюбных народаў, людзей розных нацыянальнасцей, розных палітычных поглядаў і перакананняў, аб'яднаных адным імкненнем захаваць мір, прадукцыйнае чалавецтва ад атамнай вайны.

Совецкія людзі — верныя прыхільнікі міру, цвёрда выступаюць за забарону атамнай і іншых відаў зброі масавага знішчэння, за ўсеагульнае скарачэнне звычайных узброеных і ўстанавленне эфектыўнага міжнароднага кантролю за ажыццяўленнем гэтых мерапрыемстваў. У 1950 годзе ўсе дораслае насельніцтва Совецкага Саюза паставіла свае подпісы пад Стагольскай Адавай аб забароне атамнай зброі.

Змагаючыся за аслабленне міжнароднай напружанасці, супраць развязвання атамнай вайны, Совецкі Саюз палітыцы дыктату і атамнага шантажу проціпаставіў сваю палітыку мірнага суіснавання розных дзяржаў, палітыку дружбы і ўзаемаразумення паміж народамі, якая знайшла сваё яркае адлюстраванне ў Дэкларацыі Вярхоўнага Савета СССР ад 9 лютага 1955 года, звернутай да ўсіх народаў і парламентаў.

Атамная энергія павінна быць паставлена на службу міру і працівання чалавецтва. Совецкі Саюз з'яўляецца прыкладам у выкарыстанні атамнай энергіі ў мірных мэтах. Усе совецкія людзі з вялікім задавальненнем сустракаюць рашэнне свайго ўрада аб гатуванні перадаць іншым дзяржавам навукова-тэхнічны вопыт у галіне мірнага выкарыстання атамнай энергіі.

Совецкі народ не баіцца атамнага шантажу і пагроз амерыканскіх агрэсараў і выказае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што і іншыя міралюбныя народы не дадуць запалохаць сябе падпальчыкам вайны.

Совецкія людзі выступаюць за забарону атамнай зброі і спыненне яе вытворчасці таму, што яны хочуць абараніць чалавецтва ад тых бедстваў, якія нясе атамная вайна.

Пленум Совецкага камітэта абароны міру лічыць неабходным пачаць з 1 красавіка г. г. ў СССР кампанію па збору подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру супраць падрыхтоўкі атамнай вайны.

Пленум з глыбокім задавальненнем прымае заявы ВЦСПС, Акадэміі навук СССР, Саюза совецкіх пісьменнікаў, Антыфашысцкага камітэта совецкіх жанчын, Антыфашысцкага камітэта совецкай моладзі і іншых совецкіх грамадскіх арганізацый, а таксама многіх дзячоў культуры, навукі, мастацтва, рабочых, калгаснікаў, прадаўцаў розных рэлігійных культаў, якія падтрымалі Зварот Сусветнага Савета Міру супраць падрыхтоўкі атамнай вайны.

Пленум выказае глыбокую ўпэўненасць у тым, што ўсе совецкія людзі, як адзін чалавек, адлучаюцца на заклік Совецкага камітэта абароны міру і паставяць свае подпісы пад Зваротам Сусветнага Савета Міру, падмацоўваючы гэта сваё волевыказванне новымі працоўнымі поспехамі ў імя далейшага працівання нашай Совецкай Радзімы.

Як ніколі згуртаваны вакол Совецкага ўрада і Комуністычнай партыі, совецкі народ цвёрдым поступам будзе ісці і далей уперад дарогай міру.

Народы, кроўна зацікаўленыя ў працяглым і ўсеагульным міры, даб'юцца забароны атамнай зброі і спынення яе вытворчасці. Атамная энергія павінна і будзе служыць мірным мэтах і прагрэсу чалавецтва.

Цёмныя сілы, якія імкнучыся развязаць атамную вайну, будуць вымушаны адступіць. Народы даб'юцца гэтага. Справа міру — справядлівая справа. Яна атрымае перамогу!

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БССР

АБ ПРЫСВАЕННІ БЕЛАРУСКАМУ ДЗЯРЖАўНАМУ ОРДЭНА ПРАЦОўНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДРАМАТЫЧНАМУ ТЭАТРУ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ НАЗВЫ «АКАДЭМІЧНЫ»

Прысвоіць Беларускаму Дзяржаўнаму ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга тэатру імя Янкі Купалы назву «Акадэмічны» і ў далейшым называць яго Беларускаму Дзяржаўнаму ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

5 сакавіка 1955 года
гор. Мінск.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БССР

АБ УЗНАГАРОДЖАННІ ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР МІНСКАЙ МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЫ-ДЗЕСЯЦІГОДКІ ПРЫ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАўНАЙ КАНСЕРВАТОРЫІ

У сувязі з дэкадай беларускага мастацтва і літаратуры ў гор. Маскве ўзнагародзіць Мінскую музычную школу-дзесцігодку пры Беларускай Дзяржаўнай кансерватарыі Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

5 сакавіка 1955 года
гор. Мінск.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БССР

АБ УЗНАГАРОДЖАННІ ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАўНАГА ХАРЕАГРАФІЧНАГА ВУЧЫЛІШЧА

У сувязі з дэкадай беларускага мастацтва і літаратуры ў гор. Маскве ўзнагародзіць Беларускае Дзяржаўнае хараграфічнае вучылішча Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

5 сакавіка 1955 года
гор. Мінск.

Узнагароджанне работнікаў мастацтва і літаратуры

Указам Вярхоўнага Савета БССР у сувязі з дэкадай беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве ўзнагароджана Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР 423 чалавекі і Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР 478 чалавек.

Срод узнагароджаных пісьменнікі, мастакі, скульптары, работнікі рэспублікан-

скіх і абласных тэатраў, удзельнікі харавага калектыву калгаса «Новае жыццё» Тураўскага раёна, артысты ансамбля песні і танца Беларускай Ваеннай Акрэды, удзельнікі танцавальнага калектыву Палаца культуры імя В. І. Леніна станцыі Гомель, артысты Маладзечанскага абласнога ансамбля песні і танца, Беларускай дзяржаўнай філармоніі, Белдзяржэстрады і інш.

Прамоўцы гораха падтрымалі Зварот Сусветнай федэрацыі прафсаюзаў, якая заклікае народы ўсіх краін на барацьбу супраць парожскіх пагандэнняў і адрэжэння германскага мілітарызма.

На сходзе аднадушна прынята рэзалюцыя, у якой выказана непахісная воля совецкіх людзей адстойваць справу міру, змагацца супраць падпальчыкаў новай вайны, супраць парожскіх пагандэнняў і адрэжэння германскага вермахта.

Агульнаграмадскі сход прадстаўнікоў грамадскасці

10 сакавіка ў памяшканні Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету адбыўся сход прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый, прафсаюзаў і ўстаноў гор. Мінска, прысвечаны барабне супраць парожскіх пагандэнняў і адрэжэння германскага мілітарызма. Сход прадстаўнікоў грамадскасці стаіцца быў скліканым Беларускамі рэспубліканскім саветам прафсаюзаў, прэзідыумам Акадэміі навук БССР і Беларускамі камітэтам абароны міру.

Сход адкрыў старшыня Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў І. А. Бельскі.

З вялікай увагай прысутныя выслухалі хвалюючыя выступленні рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Б. І. Лукашова, работніцы Мінскага аўтазавода Б. В. Курчыцкай, сакратара ЦК ЛКСМБ А. Н. Аксёнава, інжынера будаўнічага трэста

№ 2 Н. Е. Мананкова, настаўніцы 42-й сярэдняй школы А. П. Гарошкі, старшыні БРК саюза рабочых і служачых сельскай гаспадаркі і нарыхтоўшчыка М. І. Калюты, студэнткі політэхнічнага інстытута М. І. Гарбачовай, старшыні заводскага камітэта прафсаюза падпільніцкага заводу Е. Н. Мілаванавой і пісьменніка Міхаіла Лынькова.

Прамоўцы гораха падтрымалі Зварот Сусветнай федэрацыі прафсаюзаў, якая заклікае народы ўсіх краін на барацьбу супраць парожскіх пагандэнняў і адрэжэння германскага мілітарызма.

ПРОЛЕТАРЫЙ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАГЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННИКАў БССР

№ 11 (1026)

Субота, 12 сакавіка 1955 года

Цана 50 кап.

СЕННЯ ў НУМАРЫ:

Аб правядзенні ў СССР кампаніі па збору подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру супраць пагроз атамнай вайны (1 стар.).

Указы Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР (1 стар.).

В. Гарачун. — Напярэдадні рэспубліканскага агляду (1 стар.).

Д. Палітэра. — Глыбей раскрываць жыццё (2 стар.).

С. Варановіч. — Спрашчэнне і прымітывізм (3 стар.).

В. Загорскі. — Росквіт культуры ў Народнай Балгарыі (4 стар.).

Г. Формы. — Яны наступаюць на паліну (4 стар.).

ЗАКЛЮЧНЫЯ КАНЦЭРТ ДЭКАДЫ

5 і 6 сакавіка ў Мінску, у Тэатры оперы і балету, адбыліся паўторныя паказы заключнага канцэрта дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

У канцэрце прынялі ўдзел — хор і аркестр Беларускага дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету, Дзяржаўны хор Беларускай ССР, Беларускае дзяржаўнае народнае тэатра, Маладзечанскі ансамбль песні і танца, хор калгаса «Новае жыццё» Тураўскага раёна Гомельскай вобласці, ансамбль песні і танца Беларускай Ваеннай Акрэды, Беларускае дзяржаўнае народнае тэатра, танцавальны калектыў Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна, вучні Мінскага хараграфічнага вучылішча, скрыпачы і дзіцячы хор Мінскай музычнай школы, танцавальны калектыў вучняў рамесніцкіх вучылішчаў БССР.

У канцэрце прынялі ўдзел таксама салісты Тэатра оперы і балету — народныя артысты БССР М. Ворылеў, К. Кудрашова, Р. Млодэк, Л. Ражанова, І. Сайкоў, заслужаныя артысты БССР Л. Бражнік, В. Глазаў, Н. Давідзенка, В. Крыкава, В. Міронаў, Н. Шаўх і іншыя.

Дырыжыравалі — народныя артысты БССР Р. Шырма, народныя артысты БССР Л. Любімаў, І. Жыновіч, заслужаныя дзеячы мастацтва І. Гіттары, Т. Каламіянава, Н. Маслаў, дырыжоры І. Абрамкі, Б. Афанасьеў.

Канцэрт пачаўся выступленнем народнага артыста БССР Б. Платонава, які прапятаў верш «Дзень добры, Масква». У канцэрце выконваліся беларускія і рускія народныя песні, ары з опер, народныя і класічныя танцы. Зводны хор выканаў песню «Мы — беларусы».

Канцэрты прайшлі з вялікім поспехам.

На здымку: зверху — заключнае выступленне зводнага хору; злева — танцавальны калектыў Гомельскага Палаца культуры выконвае беларускі народны танец «Чарот»; справа — палескі хор калгаса «Новае жыццё»; унізе злева — салісты балету выконваюць вальс Глазунова; унізе справа — выступленне танцавальнай групы Беларускага народнага хору.

Фото І. Салавейчыка.

Напярэдадні рэспубліканскага агляду

У 1954 годзе былі праведзены сельскія, раённыя і абласныя агляды мастацкай самадзейнасці, а таксама раённыя і абласныя выставкі работ майстроў народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і самадзейных мастакоў. У іх прыняло ўдзел звыш 6.600 калектываў мастацкай самадзейнасці, якія аб'ядноўваюць больш 90.000 калгаснікаў, калгасцаў, рабочых і служачых МТС і саўгасаў, сельскай інтэлігенцыі. Цяпер удзельнікі самадзейнасці рыхтуюцца да рэспубліканскага агляду, які адбудзецца ў канцы сакавіка 1955 года.

Аб значным росце мастацкай самадзейнасці ў рэспубліцы гаворыць той факт, што за час падрыхтоўкі да агляду было створана 864 новыя калектывы. Апрача таго, было прыцягнута да ўдзелу ў аглядзе больш 1.800 здольных выканаўцаў, асабліва з сельскай моладзі — спевакоў, чыталынікаў, музыкантаў, танцоўраў.

Трэба сказаць, што найбольш плёна ў гэтым напрамку працавала ў такіх абласцях, як Маладзечанская, дзе ў перыяд агляду было створана 167 новых калектываў мастацкай самадзейнасці, Гомельская — 108, Брэсцкая — 93 калектывы і вылучана больш 300 асобных выканаўцаў. У Магілёўскай вобласці за перыяд агляду павялічылася колькасць калектываў на 91.

Сельскія, раённыя і абласныя агляды мастацкай самадзейнасці паказалі далейшы рост культуры калгаснага сяла. Агляды ажыцвілі і актывізавалі работу многіх сельскіх і раённых культурна-асветных устаноў. Яны пачалі аддаваць больш увагі калектывам мастацкай самадзейнасці калгасцаў, правялі практычныя семінары з кіраўнікамі, іх работнікі ажыццяўлялі сістэматычныя выезды на месцы.

У гэтых адносінах паказальна работа Барэцкага і Поразаўскага раённых Дамоў культуры (Гродзенская вобласць) і іх мастацкіх кіраўнікоў тт. Шаўко і Дронаў, якія да агляду добра падрыхтавалі не толькі мастацкую самадзейнасць раённага Дома культуры, але галоўным чынам харавае калектывы ў калгасах «Новае жыццё», «Першае мая» і ў калгасе імя Маленкова.

Павысіўся ідэйны змест і мастацкі якасці рэпертуару, які выконваецца. Больш патрабавальна да выбару твораў пачалі ставіцца кіраўнікі і ўдзельнікі самадзейнасці, асобныя выканаўцы. Іх рэпертуар ахоплівае шырокае кола тэм сучаснага жыцця. Пераважную большасць займаюць творы совецкіх аўтараў, і ў тым ліку беларускіх пісьменнікаў і кампазітараў, а таксама творы рускай класікі. Шырока распаўсюджаны народныя песні, танцы, а таксама сучасныя песні, створаныя ў творчых калектывах мастацкай самадзейнасці кампазітараў Р. Галавіцкіх, П. Шыдлоўскіх, П. Шаўко, П. Касачом, І. Маціным, М. Шуміліным.

Права выступіць з творчай справаздачай перад працоўнымі нашай сталіцы — Мінска ў заключным паказе рэспубліканскага агляду сельскай мастацкай самадзейнасці заваяваў каля дзвядцяткі вучучых харавае калектываў.

На аглядзе выступіць шырока вядомы не толькі ў рэспубліцы, але і за межамі стараейшых калгасных хор сла Азербейджана Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці (кіраўнік — заслужаны дзеяч мастацтва БССР Т. Лапаціна). За апошні час рэпертуар хору пачаўшыся новымі творамі совецкіх кампазітараў і народнымі песнямі.

Цікавы харавае калектыў калгаса імя Леніна (сало Вількае Падлессе) Ляхавіцкага раёна Брэсцкай вобласці (кіраўнік — бугалтар калгаса Г. Праневіч). З гэтым хорам пачынаў сваю дзейнасць дыржаўны мастацкі кіраўнік Беларускага народнага хору, народны артыст БССР Г. Цітовіч, Хор выканае песні кампазітара Д. Лукаса — «Ленініскі сцяг у надзейных руках» і «Узялося сонца яснае», беларускія народныя песні «Мікіта», «Вульба», «Каб я тое знала», а таксама «Дзівочыя прыпеўкі».

Сярод многіх калектываў вызначаецца і хор калгаса імя Сталіна таго-ж Ляхавіцкага раёна Брэсцкай вобласці (кіраўнік — аэняняня А. Леваш). Свайой упартай і настойлівай творчай працай хор дамогся вядомага гучання ў выкананні народных песняў.

Здаўна славілася ў Гродзенскай вобласці сваімі песнямі вёска Дзятлавічы. Цяпер там арганізаваны хор калгаса «Сцяг Советнаў». Хор складаецца з 55 удзельнікаў. У яго рэпертуары, рэкамендаваным для выканання ў Мінску, «Патрыятычныя песні» Глінкі, беларуская народная песня «Зялёная», украінская народная песня «Човен», песні П. Шыдлоўскага, Р. Галавіцкава, Ю. Семяніна.

Многія песні хор выконвае чатырохголоса, без суправаджэння, дамогшыся бездакорнага гучання. Аднак хор працуе без сталага высокакваліфікаванага кіраўніка і цяпер мае патрэбу ў сістэматычнай кансультацыйнай дапамозе з боку спецыялістаў. Гэтую дапамогу могуць аказаць мясцовыя спецыялісты, што ёсць у Гродна, якіх і трэба прыцягнуць да гэтай справы.

Цікавы рэпертуар падрыхтавалі харавае калектывы калгасаў «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна (кіраўнік П. Шыдлоўскі), «Першае мая» Нясвіжскага раёна Мінскай вобласці (кіраўнік П. Касач), «Новае жыццё» Барэцкага раёна Гродзенскай вобласці (кіраўнік П. Шаўко), імя Леніна Калінінвіцкага раёна Гомельскай вобласці (кіраўнік Б. Катан), Будслаўскага сельскага Дома культуры (кіраўнік П. Мядзелка).

З тысячы ста танцавальных калектываў, якіх прынялі ўдзел у сельскіх, раённых і абласных аглядах, на заключны паказ у Мінск адараны лепшыя, якія здольныя прадэманстраваць новыя творчыя поспехі, арыгінальныя самабытныя народныя беларускія танцы, узросшую тэхніку выканання.

Сярод іх цікавую работу па пастаноўцы народных і сюжэтных танцаў, а таксама хараграфічных жарціцаў паказуць масавыя танцавальныя калектывы Смаргонскага, Слонімскага, Шклоўскага, Высоўскага раённых Дамоў культуры.

Аднаў трэба сказаць, што поспех у справе развіцця сельскай танцавальнай самадзейнасці мог быць значна большым, калі-б на месцах не адчуваўся вялікі недахоп вопытных кіраўнікоў і спецыялістаў па хараграфіі, сур'ёзна падрыхтоў-

ка якіх у рэспубліцы да гэтага часу не наладжана. Хараграфічнае народнае мастацтва, як паказала практыка, развіваецца да больш паспяхова там, дзе ёсць такія спецыялісты.

Шматлікія сельскія драматычныя калектывы, якія прымалі ўдзел у аглядах (больш 1.700), будуць прадстаўлены на заключным паказе рэспубліканскага агляду драматычнымі калектывамі Слонімскага раённага Дома культуры (спектакль «Напітан у адстацы» на п'есе А. Сімукова), Багушэўскага раённага Дома культуры («Выбачайце, калі ласка!» А. Макаёнка) і іншымі.

Далейшаму развіццю гэтага важнага віду самадзейнага мастацтва на вёсцы таксама ў значнай ступені перашкаджае адсутнасць дастатковай колькасці падрыхтаваных кіраўнікоў, сродкаў на набывцце рэкізиту, дэкарацыі, грэму, недахоп добрых аднаактоўных п'ес, якія з'яўляюцца асновай рэпертуару сельскага драматычнага гуртка.

На аглядзе шырока будуць прадстаўлены асобныя выканаўцы — спевакі, чыталынікі, музыканты — таленавітыя прадстаўнікі беларускага народа.

У перыяд абласных аглядаў работа самадзейных калектываў і асобных выканаўцаў шырока абмяркоўвалася грамадскасцю ў друку, на творчых канферэнцыях кіраўнікоў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Кансультантам, якія аказваюць практычную дапамогу калектывам, трэба ўважліва сачыць за тым, каб рэпертуар выконваўся з высокім майстэрствам, захоўваючы сваю самабытнасць, свежасць і непасрэднасць.

Гэтыя-ж патрабаванні часта не ўлічваюцца. Напрыклад, у вядомым хоры вёскі Азербейджана Гомельскай вобласці кансультаў тав. Сокалаў, не ўлічваючы мясцовых пеўчых традыцый, што складаліся гадамі ў гэтым хоры, у асобных песнях парнуў яго самабытную народную манеру сявання.

Рэспубліканскі агляд сельскай мастацкай самадзейнасці павінен з'явіцца сапраўдным святам народнай творчасці.

В. ГАРАЧУН.

Глыбей раскрываць жыццё

Д. ПАЛІТЫКА

Пядаўна закончылася декада беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Грамадскае стаўленне высока ацаніла дасягненні культуры Савецкай Беларусі. Азнаначыліся вялікія поспехі і беларускай літаратуры. Але было б недаправаўным, калі б за агульнай высокай ацэнкай нашай культурнай работы ашэнажыла пяцінаццацігоддзя, мы не бачылі мастацкай недасканаласці і рады нашых твораў. Дзеянні мастацтва і літаратуры сталіся зрабілі многа справядлівых заўваг, якія неабходна ў поўнай меры асэнсавана ў далейшай творчай рабоце.

Перш за ўсё, трэба адзначыць, што лепшы творы мастацкай літаратуры, у тым ліку і тыя, якія амяркоўваліся ў часе декады, у большасці сваёй прысвечаны ўчарашняму дню нашай Радзімы. Гэта можна сказаць і аб такіх значных творах савецкай літаратуры апошніх год, як раманы М. Лынькова, І. Мележа, Ш. Пестрака і апаэмы А. Куляшова.

Ніхто не адважыцца, зразумела, дакарнаць пісьменніка за тое, што ён піша аб мінулым. Права пісьменніка — пісаць аб тым, што ён лепш ведае і аб чым хоча гаварыць з народам. Бо бывае і так, што той, хто піша аб часах свайго мінуўшызня, аказваецца больш сучасным, чым той, хто піша аб сённяшнім дні. Усё залежыць ад таго, як пісаць. Гэтым «Сустрапеннем на барыкадах» і паэма «Граніца» таксама прыняты чытачом і патрыятычным народам, як і раманы «Свята над Ліскам» і паэма «Аповесць пра залатое дню».

Але, бесспрэчна, што пры роўных мастацкіх вартасцях двух твораў усё-ж большае ўздзеянне на людзей зробіць той твор, які раскрывае жыццё сучаснаму, акрамя ім вылікае перспектывы наступальнага руху наперад, малюе рысы будучага дня.

З гэтага пункту гледжання мы маем праймаць ад нашай літаратуры ў цэлым большы і глыбейшы, па-мастацку больш пераконавальны і хваляючы паказчы нашы рэчаіснасць, думы і спадзяванні нашых сучаснікаў.

На гэта арыентаваў шматлікую армію савецкіх пісьменнікаў Другі Усеагульны з'езд. У сваіх рашэннях з'езд аднадушна падкрэсліў аднастайнасць савецкага народа і савецкай літаратуры.

Навукова-арцабыц савецкага народа ва асяродку савецкай літаратуры і мастацтва Пленум ЦК КПСР і Другой сесіі Вярхоўнага Савета СССР натякае дзеячоў савецкай літаратуры на новы творчы саюз, пунявані і здзяйсненні.

Правільна і глыбока творчае асэнсаванне гістарычных рашэнняў Камуністычнай партыі і Савецкага Урада, накіравана на паліпашэнне дабраўты народа і ўмацаванне магутнасці Савецкай дзяржавы, удумлівае вывучэнне матэрыялаў Другога Усеагульнага з'езду пісьменнікаў акрыўляюць новыя даягляды, новыя палітычныя вышнішні, глядзячы з якіх, мы будзем далей і яшчэ бачыць і больш глыбока і правільна разумець жыццё.

Выворачыць 10 мільярдў пудоў збожжа ў год патрабуе ад працаўнікоў нашай сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, ад вучоных, ад усёго савецкага народа самааданай арганізаванай працы. Тысячы патрабуюць ідуць у наступленне на паліну. Змяняецца не толькі эканамічная, але і фізічная геаграфія многіх раёнаў краіны. У гэтай самааданай працы, у пераадоленні цяжкасцей працягваюцца, растуць, фарміруюцца, гартуюцца характары людзей, выхоўваюцца новы чалавек сацыялістычнай сельскагаспадарчай працы, патрыёт і камуніст — селянін заўтрашняга дня.

Заўважыць паэтычным вокам, адстраваць мастацкі праўдліва нараджэнне і станаўленне новага чалавека — заўсёды будзе ганаровай задачай літаратуры. Для гэтага трэба глыбока зразумець рэчаіснасць, адчуць яе ўсёй істотай, нервамі і розумам.

Бясспрэчна істайнай у гісторыі літаратуры з'яўляецца тое, што чым бліжэй стаць пісьменнік да народа, чым больш непасрэдна яго ўдзел у народным жыцці, тым ярчэйшы і багацейшы свет, адстраваць жыцця ў яго творах. Гэтым вучыць руская класіка мінулага, гэта пацвярджае практыка савецкай літаратуры.

У непасрэднай блізкасці да жыцця, у сутыкненні з героямі створаны «Чапаеў», «Як гартавалася сталь», «Ладная ціліна», «Федагіна паэма».

Якімі хваляючымі, свежымі старонкамі аб калгасным жыцці з'яўляюцца нарысы В. Овечкіна, яго цудоўны «Раёныя будні» і апавяданні былога агранома Ш. Траяпольскага аб людзях калгаснай вёскі! Ярка і свежа, з веданнем селянскага побыту напісана аповесць Я. Брыля «У Заболотце нова». Добрай суб'ектыўнасцю кранаюць нас раманы Ш. Пестрака «Сустрапенне на барыкадах», паэма А. Куляшова «Сцяг брыгады». І як хутка траціцца цікавасць да кнігі, якія напісаны на загады складзенай схеме, дзе героі не выхалены з жыцця з крыўей і палюцю, думкамі і спадзяваннямі, пакутамі і радасцямі, а змантыраваны вопытнай рукой літаратара. Такія творы чытач бярэ ў рукі адзін раз, калі яны з'яўляюцца ў друку, і больш не зяртаецца да іх, шкадуючы аб дарэмна патрачаным часе. На жаль, ёсць такія аповесці і апавяданні аб калгасных буднях і ў пасляваеннай беларускай літаратуры. Гэта нуднае, шорае быццёнае ўяўленне. Людзі ў такіх творах абмежаваны ў і разуме, і ў пачуццях, і ў справах, і ў намерах. Гэта духова бедныя людзі. Дарэмна сярод іх мы будзем шукаць са-

праўдніх герояў вёскі. Пуднай чарадой умоўных дабрачынцаў і заган вандруюць яны ў вяртаннях калгасных старажыт, брыгадзіраў, трактарыстаў, дабрачынцаў і свідараных ў апавяданні, з аповесці і аповесці. Да таго-ж апавядальца пра іх мовай невыразнай, канцэлярыскай.

Прыкметнай з'явай беларускай прозы можа і павінна стаць аповесць Я. Брыля «На Быстрыцы» аб спраўдзеным людзям сённяшняй калгаснай вёскі. Але, мяркуючы па часопісным варыянт, аповесці не хапае, па-першае, руху сюжэта адпаведна падзеям рэчаіснасці, па-другое, ідэяна-мастацкай завершанасці асобных персанажаў. Перашкаджае ёй залішні рэзанерства некаторых герояў, падмена паказу расказам. І ўсё-ж мы гаворым аб ёй, як аб вартай увагі з'яве. Робім мы гэта на той падставе, што ў аповесці свежы і смелы погляд на жыццё спалучаецца з умелым правільным у душоўны свет чалавека. Недасканаласць яе як мастацкага цэлага адназначна крытыкай з залішняй настарожанасцю. Пісьменніку гатовы былі прысудзіць наўмыснае скажэнне жыццёвай праўды. Крытыка прычыніла не разглядзена новага погляду Я. Брыля на жыццё, які ідзе не ад гэтай абстрактнасці, а ад самастойнага аналізу, уласнай эстэтычнай ацэнкі. Аўтару нельга адмовіць у ім любові да жыцця, ні ў гарачай зацікаўленасці ў лёсе герояў — сумленных савецкіх людзей, ні ў абурэнні на тых, хто па дурасці і бяздарнасці, па бюракратычным самавольству перашкаджае людзям жыць лепш, яшчэ і веселіць, больш пчасліва і радасна.

Такі самастойны аналіз, выключаны істотныя памылковыя сцвержэнні аўтара, нам здаецца больш каштоўным у літаратуры, чым тое гладкапананне, дзе ні адна фраза не выходзіць за літару адцягненых мудрагелстваў не заўсёды стаіць у адпаведнасці з рэчаіснасцю. Гладкапананне прытулае вастрыню чалавечага ўспрыняцця, абясцільвае чалавеча духоўна, прымірае яго з пошласцю паразітуючых людзей.

Каб ярка і глыбока раскрыць праўду нашай рэчаіснасці, яе трэба вывучаць не па брашурах, якія прапагандаюць вопыт перадавоў сельскай гаспадаркі і навітару прамысловасці, а ў істотных і часам вельмі вострых канфліктах і супярэчнасцях, праз якія не кожны ўбачыць і зразумее адразу ўнутраныя заканамернасці жыцця. Не заўсёды станоўчы пачатак лёду бачаць урачыстымі, і не заўсёды зло наглядна караецца. У часовым спалучэнні з'яў перад вачыма чалавека яркае з'яўленне беспаспяханым тое, супраць чаго накіраваны нашы законы, што знаходзіцца ў страўнянай неадпаведнасці з прычынамі нашай жыцця. Неразума было-б абходзіць гэтыя з'явы, якія губляць сілу чалавечай душы, на той падставе, што яны, маўляў, пельганыты з пункту гледжання асноўных заканамернасцей сацыялістычнага ладу. І сацыялістычнае грамадства рухаецца барацьбой супярэчнасцей, хоць і адменных ад барацьбы антаганістычных класаў буржуазнага грамадства.

Смешныя ты тэатрыёты, якія прапагандаюць пісьменнікам рэцэпты стварэння ідэальных станоўчых герояў з сацыяльна-педагагічнымі функцыямі. Сіла літаратуры ў ёй вернасці аб'ектыўным заканамернасцям рэчаіснасці з непазбежнай барацьбой і вострымі супярэчнасцямі. Трэба зразумець, што без канфліктаў, незалежна ад таго, будзе яны вонкавымі ці ўнутранымі, няма характараў, няма сюжэтаў, які і няма жыцця. Канфлікт — аснова ўнутранай цікавасці мастацкага твора. Які-б ні былі складаны павароты ў падзеях, калі яны не адлюстроўваюць сімвалічна і антыпатычна людзей, супярэчлівых сутыкненняў, сюжэт такога твора — рыхлы і імпатэнтна вылі. Сілу і энергію, прыгожую прастату літаратуры трэба шукаць у яе шматбаковай адпаведнасці рэчаіснасці.

Праблема рэчаіснасці — гэта не толькі філасофскае разуменне, але і канкрэтная творчая праблема. Мы не заўсёды над ёй задумваемся. Мы, сучаснікі, мяркую, што ведаем жыццё з дастатковай глыбінёй. І размовы аб неабходнасці яго вывучэння здаваліся нам часам пустым рэзанерствам крытыкаў.

А вось чытаецца апавяданні аб калгаснай вёсцы П. Кавалева, М. Даніленкі, М. Рацінага, аповесці і раманы А. Стаховіча, нарысы Г. Шчарбатава і іншых і ні на хвілінку не сумняваемся, што з'явіліся яны не як вынік умалана аўтараў у жыццё, не таму, што яны «маўчаць не могуць», а як жаданне арыгінальна выказацца на вялікім жыццёвым п'яганні, праілюстраваць праграмныя ўстаноўкі калгаснага будаўніцтва. Нима ў гэтых творах «жылі ў наведанае», няма ў іх вылікага дыхання сучаснасці, рамантыкі нашай жыцця. А усё ад таго, што аўтары падшлі да рэчаіснасці не творча, а толькі як лістатары.

Народ чакае паказу ў літаратуры вялікай праўды жыцця, глыбокага ідэяна-мастацкага асэнсавання падзей, ярка асветленага вялікіх і хваляючых перспектыв нашай ступені ў камунізм. Народу патрэбны прыгожыя і разумныя кнігі, якія па ўсёй велічы і праўдзе раскажываюць аб сучаснай гістарычнай барацьбе за камунізм, за шчасце чалавецтва. Беларускі пісьменнікі ўсведамляючы свой абавязак перад народам. Яны прадеманстравалі сваю творчую сталець у дні декады беларускага мастацтва і літаратуры. Вялікімі здзяйсненнямі павінны яны адказаць на клопаты народа аб лёсе літаратуры.

Смешныя ты тэатрыёты, якія прапагандаюць пісьменнікам рэцэпты стварэння ідэальных станоўчых герояў з сацыяльна-педагагічнымі функцыямі. Сіла літаратуры ў ёй вернасці аб'ектыўным заканамернасцям рэчаіснасці з непазбежнай барацьбой і вострымі супярэчнасцямі. Трэба зразумець, што без канфліктаў, незалежна ад таго, будзе яны вонкавымі ці ўнутранымі, няма характараў, няма сюжэтаў, які і няма жыцця. Канфлікт — аснова ўнутранай цікавасці мастацкага твора. Які-б ні былі складаны павароты ў падзеях, калі яны не адлюстроўваюць сімвалічна і антыпатычна людзей, супярэчлівых сутыкненняў, сюжэт такога твора — рыхлы і імпатэнтна вылі. Сілу і энергію, прыгожую прастату літаратуры трэба шукаць у яе шматбаковай адпаведнасці рэчаіснасці.

Праблема рэчаіснасці — гэта не толькі філасофскае разуменне, але і канкрэтная творчая праблема. Мы не заўсёды над ёй задумваемся. Мы, сучаснікі, мяркую, што ведаем жыццё з дастатковай глыбінёй. І размовы аб неабходнасці яго вывучэння здаваліся нам часам пустым рэзанерствам крытыкаў.

А вось чытаецца апавяданні аб калгаснай вёсцы П. Кавалева, М. Даніленкі, М. Рацінага, аповесці і раманы А. Стаховіча, нарысы Г. Шчарбатава і іншых і ні на хвілінку не сумняваемся, што з'явіліся яны не як вынік умалана аўтараў у жыццё, не таму, што яны «маўчаць не могуць», а як жаданне арыгінальна выказацца на вялікім жыццёвым п'яганні, праілюстраваць праграмныя ўстаноўкі калгаснага будаўніцтва. Нима ў гэтых творах «жылі ў наведанае», няма ў іх вылікага дыхання сучаснасці, рамантыкі нашай жыцця. А усё ад таго, што аўтары падшлі да рэчаіснасці не творча, а толькі як лістатары.

Народ чакае паказу ў літаратуры вялікай праўды жыцця, глыбокага ідэяна-мастацкага асэнсавання падзей, ярка асветленага вялікіх і хваляючых перспектыв нашай ступені ў камунізм. Народу патрэбны прыгожыя і разумныя кнігі, якія па ўсёй велічы і праўдзе раскажываюць аб сучаснай гістарычнай барацьбе за камунізм, за шчасце чалавецтва. Беларускі пісьменнікі ўсведамляючы свой абавязак перад народам. Яны прадеманстравалі сваю творчую сталець у дні декады беларускага мастацтва і літаратуры. Вялікімі здзяйсненнямі павінны яны адказаць на клопаты народа аб лёсе літаратуры.

Смешныя ты тэатрыёты, якія прапагандаюць пісьменнікам рэцэпты стварэння ідэальных станоўчых герояў з сацыяльна-педагагічнымі функцыямі. Сіла літаратуры ў ёй вернасці аб'ектыўным заканамернасцям рэчаіснасці з непазбежнай барацьбой і вострымі супярэчнасцямі. Трэба зразумець, што без канфліктаў, незалежна ад таго, будзе яны вонкавымі ці ўнутранымі, няма характараў, няма сюжэтаў, які і няма жыцця. Канфлікт — аснова ўнутранай цікавасці мастацкага твора. Які-б ні былі складаны павароты ў падзеях, калі яны не адлюстроўваюць сімвалічна і антыпатычна людзей, супярэчлівых сутыкненняў, сюжэт такога твора — рыхлы і імпатэнтна вылі. Сілу і энергію, прыгожую прастату літаратуры трэба шукаць у яе шматбаковай адпаведнасці рэчаіснасці.

Праблема рэчаіснасці — гэта не толькі філасофскае разуменне, але і канкрэтная творчая праблема. Мы не заўсёды над ёй задумваемся. Мы, сучаснікі, мяркую, што ведаем жыццё з дастатковай глыбінёй. І размовы аб неабходнасці яго вывучэння здаваліся нам часам пустым рэзанерствам крытыкаў.

Дубальтоўка не страляе

Байка
Быў з паліяўнічым выпадкам такі:
Убачыўшы лісіцу, лоўка
Ускінуў да пляча ён дубальтоўку,
Прыцэліўся ёй спусціў куркі,
А дубальтоўка, так сказаць, не пеканула.
Другі ён раз куркі увзвёў,
Ды стрэл не грывіну зноў.
Ліса-ж хвастом вільнула
І — будзь здароў...
Чаму-ж ствалы той дубальтоўкі не
страляла?

«Напэўна спуск тургі», —
Заўважыў паліяўніч на прывае,
«Байкі кароткія», — сказаў другі.
Прычым п'ясыст, не меней, перабралі,
Спраўдзілі-жа прычыны не відаць.
Вось тут і думай і ламі галоўку.
Нарэшце дубальтоўку
Старэйшым з іх рамуў у рукі ўзяць
І ўсім адразу стала зразумела:
Ды дубальтоўка-ж не зараджанай была! —
Таму і падвала.

А вывад зробім смела:
Без творчага зараду у душы
Лепш не пішы —
Не будзе страўу.

Напярэдадні рэспубліканскага агляду сельскай самадзейнасці

Днямі адбылося чарговае пасяджэнне Аргкамітэта па правядзенню рэспубліканскага агляду сельскай мастацкай самадзейнасці пад старшынствам намесніка старэйшага Савета Міністраў Беларускай ССР Е. Уралава.

Аргкамітэт завярдзў ўдзельнікаў заключнага паказу рэспубліканскага агляду сельскай мастацкай самадзейнасці ў Мінску і праграмы іх выступленняў. Выступіць харавыя калектывы калгаса імя Леніна Юр'явічскага сельскага Савета і вёскі Азерчына Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці, калгасаў «Першае мая» Нясвіжскага раёна і «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна Мінскай вобласці, «Новае жыццё» Карэліцкага раёна і «Сцяг Саветаў» Люблінскага раёна Гродзенскай вобласці і іншыя харавыя калектывы.

У Мінску пакажучь сваё майстэрства драматычны і танцавальныя калектывы Слонімскага раённага Дома культуры, танцавальны калектыв Смаргонскага раённага Дома культуры і іншыя.

Заключны казах агляду намечана прасесці ў канцы сакавіка.

Аргкамітэт наменіў пасаць групу работнікаў прафесіянальнага мастацтва на месцы для аказання калектывам практычнай дапамогі.

У старажытным горадзе

Вечарамі і ў выхадныя дні для палачан шырока адчыняюцца дзверы культурна-асветных устаноў. Цяпер у горадзе працуюць два драмы тэатры, два кінатэатры, дзесяць клубоў, 30 чырвоных куткоў па падпрыемствах і ўстановах, пяць гарадскіх масавых бібліятэк, 25 профсаюзнаў і школьных бібліятэк, краязнаўчы музей.

На падпрыемствах і ў ўстановах створана 18 калектываў мастацкай самадзейнасці, якія аб'едноўваюць звыш 1500 рабочых і служачых. У гарадскім Доме культуры ёсць свой драматычны калектыв, які ставіць п'есы рускіх класікаў і савецкіх драматургаў, а таксама харавы гурток і танцавальны ансамбль. Харавым гуртком кіруе самадзейны кампазітар Лідзія Барановіч.

Частымі гасцямі ў Полацку бываюць прафесіянальныя тэатры і ансамблі. Палачане прадстаўляюць ім свае лепшыя сшыны. У Вялікім клубе паказвалі свае спектаклі Маскоўскі драматычны тэатр Цэнтральнага Дома чыгуначнікаў і Вялікапольскі абласны драматычны тэатр. Часта бывае ў Полацку Беларускі Дзяржаўны тэатр імя Янкубы Коласа. Ён паказваў жыхарам горада свае лепшыя спектаклі. У Полацку бываўлаі таксама маскоўскі тэатр Цэнтральнага Дома Савецкай Арміі і тэатр оперы, Смаленскі драматычны тэатр, артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі і многія іншыя прафесіянальныя калектывы.

У горадзе створана літаратурнае аб'яднанне, у якое ўваходзіць каля 20 пачынаючых паэтаў. На пасяджэннях аб'яднання, якія праводзіцца сістэматычна, амяркоўваюцца творы маладых аўтараў. За апошні год гарадская газета «Сцяг камунізма» змяшчала шэсць літаратурных старонак, падрыхтаваных літаратурным аб'яднаннем.

П. ШАДЗЕГСКІ,
рэдактар полацкай гарадской газеты «Сцяг камунізма».

Расце культура сяла

Вечарамі, калі змрок ахутвае зямлю, з шырокіх вонкаў школьнага будынка, што стаіць на канцы вёскі, лясца электрычнае святло. У школе навучанца каля п'ясыст дзяцей калгаснікаў, ёсць добры фізіка-хімічны кабінет, бібліятэка.

Прыгожа раскінуўся парк. У ім узвышана прасторны калгасны клуб. Тут устаюна стаяць кінаапаратура кіноапаратура. Чатыры разы ў тыдзень дэманструюцца кінафільмы. У клубе заўсёды можна пачаць свежыя часопісы і газеты, пагуляць у бильярд, паслушаць цікавыя даклады або гутаркі. Есць пры клубе і бібліятэка; кніжны фонд яе каля чатырох тысяч кніг.

Насупраць клуба янадуна пабудаваны цагляны будынак калгаснай канторы. У калгасе свой радыёвузел, і вяржэда перад мікрафонам выступаюць з чытаннем лекцыі настаўнікі. Хутка будзе ўведзена ў строй свая электрастанцыя.

В. ЧАРНАШЭЙ,
в. Ровенска Слабада,
Рэчыцкі раён,
Гомельская вобласць.

Водзкі на артыкул «Пытанні, якія трэба вырашыць» Клуб-цэнтр культуры на вёсцы

З радасцю і хваляваннем прачытала я ў газеце «Літаратура і мастацтва» артыкул Аляксея Трацякова «Пытанні, якія трэба вырашыць». Ужо сама пастановка пытання аб пабудове клубу на вёсцы не з'яўляецца выпадковай, яна паказана самім жыццём.

Мне хочацца гаварыць канкрэтна аб сваёй роднай вёсцы Заполле, аб'яднанай цяпер у калгас імя В. І. Леніна. Яе палі апрацоўваюцца машынамі Валеўскай МТС. Са штампам наштовага аддзялення «Валеўка» прыходзіць да мяне з Заполля пісьмы. З самага пачатку свайго існавання калгас імя Леніна не належэў да адстаючых і калгаснікі працавалі дружна, і на працадзень атрымлівалі даволі добра. Але, як вядома, усё новае прыжываецца з цяжкасцю — няма вопыту, няма неабходных ведаў.

Мінулай вясной мне прыйшлося там быць якраз у час пасады бульбы. Садзілі новым для іх квадратна-гнездавым спосабам. Стомленія і невяселля вярталіся веча-рам з поля дамоў калгаснікі. Адзін з іх нават сказаў:

— Працы не пкада, але каб толь быў. А то нарабілі на полі гэтых самых гнездаў. Адным словам, замагілі бульбу...
А другі дадаў:

— Дзе там толькі? Мы некалі, бачыш, як густа садзілі, і то, бывала, што там накалае! А тут бульбіна ад бульбіны — за поўярысты.

З неадраіваецца чакалі вясені, — той вясені, калі падліваўца вынікі страўня-най працы.

І што-ж аказалася? На здзіўленне ўсіх калгаснікаў «замаленая» ў гнездах бульба дада небыла ўраджаі. Новы спосаб пасады апраўдаў сябе, і яго будучэ скарыстоўваць у калгасе і надалей.

А дзямі я атрымала з калгаса імя Леніна вельмі радасную вестку.

Вось што мне пішучэ:

«... у калгасе ёсць вялікія зрухі. Па-першае, 5 снежня пачаў працаваць калгасны радыёвузел. Па-другое, наш калгас стаў мільянерам. За лён атрымалі даход 1.400 тысяч рублёў, а ў мінулым годзе — толькі 34 тысячы. Звеняўныя па ільну атрымалі вялікі прэміі. Анота Галышка атрымала прэмію 10 тысяч рублёў. Калгаснікі-ільнаводцы атрымалі на працадзень па 17 рублёў, а той, хто працаваў у наляводчых брыгадах — па два рублі і па два кілаграмы збожжа. Калгас набыў яшчэ дзве аўтамашыны...»

На жытых прыкладах бачым, як хутка, на працягу нават аднаго году, расце матэрыяльны дабрабыт калгаснікаў. Але і тут, у калгасе імя Леніна, цяпер калгасе-мільянер, можна пачуць такія нараканні: «Сума ў нас, няма куды пайсці. Кіно да нас прыязджае гады ў рады, і то добрай карціны не пакажучэ».

З паглядом у будучыню

Па маю думку, пытанне будаўніцтва клубу на вёсцы так, як яго ўзнімаецца ў артыкуле «Пытанні, якія трэба вырашыць», разглядзецца адарвана ад агульнага плана будаўніцтва калгасна-саўгаснай вёскі. Ясна, што нельга пакінуць вёску такой, якой яна ёсць з'яўляецца сёння: пабудаваная бесцёмна, раскіданая па невідзімых па-сёлках з дамамі, збудаванымі пераважна прымітуўна, архітэктурна неафармленымі. У вёску павінна прыйсці культура сучаснага будаўніцтва: і планіроўка, і адпаведная архітэктурна, і прагрэсіўныя метады. Як хутка гэта будзе — іншая справа. Рост прыбытку калгасаў і дабрабыту калгаснікаў сведчыць аб неабходнасці быць гатовымі да гэтай справы. Вось чаму ўжо сёння патрэбна думаць пра планіроўку калгаснай вёскі. Ужо сёння патрэбна пакончыць з непрыгоднай практыкай: будаваць дзе і як каму ўдзумаецца.

І вось, зыходзячы з такога перспектывнага плана будаўніцтва калгаснай вёскі, неабходна ўвадзіць і клубы. І калі ў аснову будаўніцтва будучэ пакладзены запатрабаваны не толькі сённяшняга дня, а будзе кінуты погляд і ў камуністычнае заўтра, не можа паўстаць пытанне, будаваць адзін клуб на калгас ці будаваць клуб у кожным населеным пункце, як гэта прапанаў тав. Сянкевіч (газета за 5-е лютага). На маю думку, у калгасе трэба будаваць адзін клуб. Гэта дасць магчымасць аб'яднаць з непрыгоднай практыкай: будаваць дзе і як каму ўдзумаецца.

І вось, зыходзячы з такога перспектывнага плана будаўніцтва калгаснай вёскі, неабходна ўвадзіць і клубы. І калі ў аснову будаўніцтва будучэ пакладзены запатрабаваны не толькі сённяшняга дня, а будзе кінуты погляд і ў камуністычнае заўтра, не можа паўстаць пытанне, будаваць адзін клуб на калгас ці будаваць клуб у кожным населеным пункце, як гэта прапанаў тав. Сянкевіч (газета за 5-е лютага). На маю думку, у калгасе трэба будаваць адзін клуб. Гэта дасць магчымасць аб'яднаць з непрыгоднай практыкай: будаваць дзе і як каму ўдзумаецца.

Нельга, вядома, цяпер забываць аб невялікіх пасёлках, брыгадах. У Люблінскім раёне ёсць сельгаспрадзелі, што аб'едноўваюць звыш 20 населёў, многія з якіх знаходзяцца даўса ад цэнтра калгаса. Для іх абавязкова павінны быць арганізаваны культурны аддзяччак. Я думаю, што для гэтага неабходна адкрыць чырвоныя куткі, дзе-б можна было сабрацца веча-рам, каб пачытаць газету, пагуляць у шахматы, паслушаць агітатара, паглядзець кінакарціну.

Некалькі слоў аб клубных памяшканнях. У Люблінскім раёне пабудавана многа новых клубоў. Даволі добрыя клубы ў саўгасе «10-годдзе БССР», калгасе імя БВА і інш. Аднак зойдзец і ў іх адчуваецца сябе няёмка: распрэнуцца нельга (няма вешалкі, а часам і памяшканні холадна), файе невялікае і ў ім цесна. Улічваючы гэта, трэба адобрыць праекты клубоў, у

Гур

Шлях арыста

Нельга забыць арыста Глеба Паўлавіча Глебава, убацькуваўшы арыста раз яго ў спектаклі. І арыста тое хвалюе, з якім адгортаеш першую старонку невялікай манаграфіі Ул. Стэльмаха «Народны арыст СССР Г. П. Глебаў», выдадзенай Дзяржаўным выдавецтвам БССР.

Манаграфія складаецца з дзесяці раздзелаў. У першым з іх — «Гэты дзяцінства і юнацтва» аўтар каротка расказвае чытачам пра маленства Г. Глебава, пра яго першыя акцёрскія спробы ў самадзейных спектаклях.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі Г. Глебаў поўнацю аддаецца тэатральнай справе. Шмат дзе ў гэты час даводзілася выступаць арысту, але па-спраўдзінаму прайшоў яго талент, як паказвае нам аўтар, толькі ў тэатры імя Янкі Купалы. Найбольш буйныя работы арыста — «Бацькаўшчына», «Гарпагона («Скупы»», «Харкевіч («Пагібель воіна») і інш.

Ул. Стэльмаха правільна сцвярджае, што новую старонку творчасці Глебава адкрывае драматургія К. Крапівы. Выкананне ролей Халімона («Партызаны») і асабліва Туангі («Ато смеецца апошнім») прынеслі арысту вялікі і заслужаны поспех.

У пасляваенны час Г. Глебаў стварае цэлы рад яркіх, хвалюючых вобразаў. Сярод іх асабліва вылучаюцца вобразы Харытонава («За тых, хто ў моры»), Кропі («Канстанцін Заслонаў»), Гронё («На доўгіх»), Сухаветы («Шасце паэта»), Гарошкі («Выбачыце, калі ласка!» і інш.

Абагульненне творчасці арыста аўтар робіць у заключным раздзеле сваёй манаграфіі. «Глебаў Паўлавіч Глебавым сцэна больш ста п'ятдзясяці ролей. Многія з іх па сённяшні дзень упрыгожваюць сцэну тэатра імя Янкі Купалы. У гэтых ролях найбольш рэльефна праяўляюцца характэрныя рысы арыстачыя індывідуальнасці Глебава, які бліскава валодае майстэрствам пераўвасоблення, глыбокім пранікненнем у ідэйны змест вобраза, вялікай эмацыянальнасцю і выразнасцю рэалістычнага рысунку ролей».

Даўно адмысли ў нябэт тых часах, калі арыст працаваў толькі ў сценах тэатра. Цяпер ён таксама і грамадскі дзеяч, разам з усім народам з'яўляецца актыўным твор-

цам чалавечага існасця. Іменна такім паўстае а манаграфіі Ул. Стэльмаха Г. Глебаў.

Характарызуючы шлях арыста, аўтар выказвае пэсавыя новыя, цікавыя думкі, шмат дзе робіць правільныя вывады са сваіх назіранняў.

І ўсё-такі манаграфія Ул. Стэльмаха не можа поўнацю задаволіць чытача. Аўтар у сваёй працы зазінае многа месца адвольным момантам з гісторыі тэатра, вядомым ужо з іншых арыстулаў і прап. Напрыклад, цэлы раздзел манаграфіі «Дэкада» нічога не можа даць новага, таму што гэты матэрыял ёсць і ў іншых работах. Адаўшы вялікае месца гісторыі тэатра, аўтар вымушаны быў даволі часта толькі бегла змяняцца на характарыстыцы сыграных арыстам ролей, а то і проста абмяжоўвацца некалькімі радкамі агульных вывадаў. Так, аб рабоце арыста над вобразаў Чыгунова («Ваўкі і аленкі») Ул. Стэльмаха робіць толькі маленькую заўвагу: «У выкананні Глебава гэты вобраз дробнага драпежніка і правіццельнага жуліка прагучаў асабліва страшна і выкрывальна». Або возьмем разгляд цікавай работы арыста ў ролі Гайдара са спектакля «Фронт», аб якой таксама сказана ўсёго некалькі слоў: «Вобраз Гайдара ў арыстулаў Глебава — гэта вобраз крышталёва чыстага чалавека, мужага стратэга, вернага сына Комуністычнай партыі». Вядома, гэтыя агульныя характарыстыкі не могуць даць аніякага ўяўлення аб даных ролях.

Ул. Стэльмаха варта было ўзвешчы да характарыстыкі творчасці Глебава значна менш вобразаў, увасобленых арыстам. Гэта дало-б магчымасць шырэй і глыбей іх прааналізаваць.

Хачэлася-б знайсці ў манаграфіі глыбокі, кваліфікаваны аналіз ролі Пустаравіча («Паўлінка»). Гэты вобраз быў на працягу арыста ў манаграфіі аб Г. Глебава С. Дунай, дзе ён разглядаўся, як сучаснае акцёрскае творацтва. На жаль, і ў данай працы няма абгрунтаванай характарыстыкі створанага Глебавым вобраза Пустаравіча.

Значны ўклад унёс Г. Глебаў у развіццё нацыянальнага кінамастацтва. І не трэба было праходзіць міма гэтага ў манаграфіі аб арысте.

Ан. САБАЛЕУСКІ.

«Неприменная размова». Карціна мастака З. Шклара.

НА ТЭМЫ ДНЯ

Разгортваць творчыя дыскусіі

Тэарэтычная дыскусія аб новым і свежым на сцене, у музыцы, жывапісе, размовы аб рэжысёрскім і акцёрскім майстэрстве, удачах таленавітай моладзі — павінны быць асновай творчага жыцця кожнага калектыву.

Асабліва гэта важна цяпер, пасля дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, калі поруч з вялікімі здымкамі выяўлены і хібы ў рэпертуры, рэжысуры і іншых галінах нашага мастацтва. Аднак кіраўнікі тэатраў і музычных устаноў яшчэ не могуць пахваліцца тым, што яны наладзілі сістэматычнае абмеркаванне новых спектакляў, канцэртаў, музычных твораў.

Пасяджэнні мастацкіх саветаў і вытворчых нарады ў тэатрах звычайна праводзяцца без удзелу арыстаў і рэжысёраў іншых калектываў. Не запрашаюцца таксама на таварыскую размову драматургі, крытыкі і гледачы — прыхільнікі тэатра, людзі, чыё сяброўскае слова, заўвагі асабліва маглі-б узабагаціць думку пастаноўшчыкаў і спецыялістаў на тэмы нашай сучаснасці да жыцця.

Размова зацікаўленых у гэтай справе людзей павінна спрыяць карыснаму палепшэнню творчых узаемаадносін нашых тэатраў з беларускімі драматургамі і кампазітарамі.

Нема яшчэ спраўдзіць дыскусіі на музычных «серадах» у Саюзе кампазітараў.

Армейскія мастакі

У Мінскім акруговым ДOME афірмова адкрылася мастацкая выстаўка самадзейных вайсковых мастакоў, прысвечаная 37-й гадавіне Савецкай Арміі.

Звяртаючы на сябе ўвагу невялікай па памеру, але добра аформленай залы Фогелева, якія паказваюць быт і вучобу авіяцыйнага падраздзялення.

Прафесіянальна пісьменна выканана П. Пагодзіным карціна «Сустрача А. Чэхава з катаржанамі на Сахаліне». Мастак спраўдзіў са шматфігурнай кампазіцыяй, знайшоў індывідуальную характарыстыку кожнаму персанажу, стварыў перакананы вобраз вялікага рускага пісьменніка. Не менш выразнае палатно «Захоп Дняпроўскага плацдарма» — гвардыі старшага лейтэнанта І. Лядога.

Сакавіці і ўпэўнена напісаны замалёўкі рэдавым Лакцінавым. У гэтым-жа плане, прыкладна, працуе і капітан І. Зябенка. Сярод яго работ асабліва вылучаюцца з'яўдзіліся «Дворны». Старанна выкананы кампазіцыйны партрэт «Над прачытанай кнігай» К. Буглаем.

Высокім узроўнем выканання вылучаюцца плакаты. Тут у першую чаргу трэба адзна-

дае амаль усе новыя творы абмяркоўваючы пры ўдзеле невялікага кола прафесіянальных твораў і музыкі і часта беспадстаўна захваляваючы. Так, напрыклад, калі-б разгартуліся спрэчкі пры абмеркаванні музыкі балета «Палымныя сэрцы», была-б магчымасць сасвочасова вывесіць у гэтай, у пэрым цікавай, партытуры асобныя слабыя старонкі. Не развіваюцца творчыя дыскусіі і ў Саюзе мастакоў, што адмоўна адбываецца на майстэрстве жывапісу, скульптуры і станкавай графіцы. Калісьці абмеркаванне карцін, эскізаў і з'яўдзіла ў секцыях Саюза часта ператваралася ў беспрынцыповы, групавыя спрэчкі, якія не прыносілі карысці аўтару. За апошні-ж час размовы аб новых работах сталі зусім рэдка з'яўляюцца.

У разгортванні творчых дыскусій значную ролю павінны адіграць крытыкі і мастацтвазнаўцы. На жаль, Беларускае тэатральнае таварыства, мастакі і кампазітары не праяўляюць ініцыятыў у тым, каб шляхам шырокіх абмеркаванняў вырашыць сур'ёзныя тэарэтычныя пытанні развіцця беларускага мастацтва.

Даволі пасіўныя ў гэтых адносінах сектары мастацтва Інстытута літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР, кансерваторыя і Тэатральна-мастацкі інстытут, дзе сканцэнтраваны даволі значны тэарэтычны кадраў.

„Выбраныя творы“ М. Бажана

У пасляваенны час беларускія пісьменнікі дасягнулі значных поспехаў у галіне мастацкіх перакладаў. На беларускую мову гучаць не толькі многія творы рускай літаратуры, але і рад твораў іншых брацкіх літаратур, перш за ўсё украінскай. Толькі за апошнія гады ў нас выдадзены выбраныя творы П. Тычыны, М. Рыльскага, А. Малышкі і зусім нядаўна — М. Бажана.

У параўнанні з астатнімі зборнікамі вершаў і паэм украінскага паэта, у «Выбраных творах» Міколы Бажана радзей сустракаюцца няўдалыя пераклады. Гэта сведчыць аб росце перакладчыцкага майстэрства нашых паэтаў.

Практыка паказала, што імкненне перадаць літаральна змест арыгінала нічога агульнага не мае з творчым перакладам. Настолькі-ж далёкая ад мастацкага перакладу і прыблізна перадача асаблівасці твора. Многія беларускія перакладчыкі, апускаючы нехарактэрныя дэталі, імкнучыся перадаць сутнасць, істотныя асаблівасці і форму арыгінала. Гэта ўласціва, у прыватнасці, большасці перакладаў П. Броўкі, П. Глебі, М. Калачынскага, А. Бяльвіча і іншых.

Іх пераклады вершаў і паэм М. Бажана даюць магчымасць скласці правільнае ўяўленне аб асаблівасцях творчасці паэта.

Але ў кнізе ёсць і недарэчныя пераклады, у якіх трапляюцца нават памылкі. Р. Няхай у вершы «Сцяг перамогі» выраза «Шэ стеліцца над містам чорнай дым» замяніў выразам «Яшчэ пільне дым чорны над мастом» (падрэсена мной. — П. А.). Перакладчык або не ўчытаўся ў арыгінал, або недастаўка ведаў украінскую мову і збыўшае слова «міст» — «горад» і «міст» — «мост». У выніку адно слова парухнула сэнс не толькі пачатковай строфы, але і ўсяго верша.

Іншы рад сустракаюцца пераклады, якія толькі прыблізна аб аддалена перадаюць асаблівасці арыгіналаў, у прыватнасці іх вобразную сістэму. Вось урывак верша М. Бажана «Супрацьгаз», перакладзенага П. Пранузам:

У арыгінале напісана:
 З драгоцін вырастае ніч.
 І чорні чавун облік.
 В мазок агру швах дум:
 Коли ж підем в останій штурм?
 В мазок агру дум швах,
 Та над окомом мае стяг...

А ў перакладзе:
 Ноч наддыша, прагнаўшы дзень,
 Чарнелі твары у людыя.
 Балае галава ад дум:
 Калі ў апошні подем штурм?
 Упердае — нялёгка і шлах.
 Палае над акомом стяг...

Фармальнае правядзенне выстаўкі

(Заўвагі ўдзельніка)

У Мінску не так даўно была паказана ўпершыню арганізаваная праўленнем Саюза савецкіх мастакоў БССР выстаўка выяўленчага мастацтва мастакоў абласцей Беларусаі.

Выстаўка была арганізавана для таго, каб выявіць творчы рост мастакоў, якія жыюць у абласцях, каб мець поўнае ўяўленне аб стане іх майстэрства.

На выстаўцы не было сур'ёзных закончана палатнаў, тэматычных твораў, аднак і тое, што на ёй паказана, сведчыла аб несумненным росце мастакоў.

Мне, як удзельніку, хачэлася-б выказаць свае заўвагі аб арганізацыі гэтай выстаўкі.

Выстаўка зусім не была папулярна, асабліва сярод грамадскасці Мінска, не гаворачы ўжо аб іншых гарадах рэспублікі. А яна-ж мела рэспубліканскае значэнне! Экспанаты былі размешчаны неахайна, непрадумана. Ады карціны вышываліся так, што іх нельга было разгледзець, другія змешчаны былі чамусьці ў цёмных калідорах і закутках. Астатнія размешчаны без уліку памераў, жанру, асяялення і г. д.

Не пачулі мастакі больш-менш яснай ацэнкі і абмеркавання. Абмеркавалі выстаўку наспех і негрунтоўна.

П. АХРЫМЕНКА.

Гомель.

І. РУДЧЫК,

мастак.

Брэст.

Клапатліва ахоўваць помнікі пісьменнасці

Дзяржаўная бібліятэка імя В. І. Леніна вядома як самае стараейшае і буйнейшае кнігасховішча рэспублікі. На яе паліцах захоўваецца зямля першых друкаваных дакументаў, звязаных з імен першага друкара і вядомага беларускага дзеяча Ф. Скарыны, палачніка Івана Федарава. Разам з кнігамі Скарыны ў бібліятэцы захоўваецца шмат найцвяцейшых рэдкіх выданняў, сярод іх «Граматыка» М. Сматрыцкага і інш.

Штодзень шматлікія чытальныя залы бібліятэкі наведваюць калі двух тысяч чытачоў — вучоных, аспірантаў, студэнтаў, рабочых і служачых. Многія з іх даволі часта звяртаюцца да кніжных помнікаў глыбокай старажытнасці. Так, напрыклад, толькі за мінулы тыдзень дванадзіць чалавек карысталіся творами Ф. Скарыны. Шмат чытачоў бібліятэкі карыстаюцца іншымі ўнікальнымі дакументамі старажытнасці. І не дзіўна, што гэтыя найкаштоўнейшыя помнікі культуры ад часага ўжывання псуецца.

Захоўваецца ў бібліятэцы частка ўласнай калекцыі кніг акадэміка Карскага, сярод якіх сустракаецца розныя ўтвараў, заўвагі, зробленыя вучоным на палых кнігах. Не трэба даводзіць, якой каштоўнасцю з'яўляецца гэтая калекцыя. Яе неабходна клапатліва ахоўваць. Мэтазгодна, на нашу думку, да масавага экзэмпляра выдаваць чытачам іншыя экзэмпляры прац акадэміка, а кнігі з заўвагамі Карскага берачы, бо ў большасці сваёй яны напісаны простым алоўкам і некаторыя надпісы ўжо цяжка прачытаць.

Наспела пытанне стварэння пры Дзяр-

жаўнай бібліятэцы імя Леніна фоталабараторыя, якая-б рабіла здымкі з усіх унікальных і рэдкіх помнікаў беларускай пісьменнасці. Фотакопіі падоўжылі-б жыццё гэтых каштоўнейшых помнікаў культуры беларускага народа і дазі-б магчымасць пашырыць кола чытачоў, якія-б маглі карыстацца гэтай літаратурай. Зрабіць гэта няцяжка, тым больш, што Акадэмія навук БССР, універсітэт і іншыя навуковыя ўстановы штогод выдаткоўваюць вялікія сродкі на апрацоўку матэрыялаў, скажам, на мовазнаўства, гісторыю і г. д. Лічу, што Міністэрства культуры БССР таксама павінна ў бліжэйшы час сказаць сваё слова па гэтым пытанню.

На нашу думку, важным мерапрыемствам па захаванню помнікаў старажытнай беларускай пісьменнасці было-б пераўвасобленне найбольш значных з іх. Гэта значыць пераўвасобленне найкаштоўнейшых унікальных літаратур. Да мовазнаўчай вялікую каштоўнасць прадстаўляе лексікон П. Бердзіна. Гэта — помнік, самы найвялікшы на аснове слоўнікавага складу старажытнай беларускай мовы. Бібліятэцы рэспублікі не маюць ніводнага экзэмпляра гэтай кнігі і яе неабходна перавыдаць.

Шмат старажытных беларускіх рукапісаў патрэба апрацаваць і выдаць. Выдавецтва Масквы і Літвы ўжо маюць поўны вопыт у перавыданні такіх помнікаў.

У гэтыя пытанні чакваюць неадкладнага вырашэння.

П. ВЯРХОУ,
 чытач Дзяржаўнай бібліятэкі
 імя В. І. Леніна.

Спрашчэнне і прымітывізм

Часопіс «Савецкая школа» ў «У дапамогу настаўніку» побач з асветленнем пытанняў тэорыі педагогікі і метадыкі выкладання пэсавыя прадметы, практычныя работы савецкай школы і майстэрства педагогічнай справы час-ад-часу змяшчаюць матэрыялы па беларускай літаратуры і мове. Найчасцей тут можна сустраць агляды крытычных артыкулаў і творчасці таго ці іншага пісьменніка ў сувязі з юбілейнымі датамі і метадычнымі распрадаўкамі па курсу літаратурнага чытання, разлічаных на выкладальна-самадзейную школу. Так, у часопісе «Савецкая школа» за 1954 год былі змешчаны крытыка-біяграфічныя нарысы пра творчасць К. Чорнага і Т. Труса, А. Гайдара, Н. Остроўскага і А. Чэхава, а ў часопісе «У дапамогу настаўніку» — метадычныя распрадаўкі па творчасці Ф. Багушэвіча, П. Глебі і К. Крапівы.

Адуцтваецца добрага падручніка па літаратуры, які-б поўнацю адпавядаў узроўню запатрабаваным і спецыфіцы выкладання ў школе, а таксама дэючай у сучасны момант праграме, дронная з метадалагічнага боку падубова падручніка па літаратурнаму чытанню, дзе змешчаны толькі мастацкія тэксты без належнага крытычнага аналізу, так неабходнага вучню, ставіць выкладальніка ў цяжкае становішча. Справа аб'яжарваецца яшчэ і поўнай адсутнасцю метадычных дапаможнікаў па беларускай літаратуры і літаратурнаму чытанню, напісаных на высокім навукова-тэарэтычным узроўні і звязаных з практыкай выкладання гэтых прадметаў у школе. Гэта прыводзіць да таго, што ў школьнай рабоце яшчэ часта можна знайсці саматужнае, прымітывнае і спрошчанае, калі выкладанне літаратуры відзецца толькі ў плане ілюстрацыі да гісторыі. Жадаюць ці не жадаюць таго ўкладальнікі падручнікаў і праграм па беларускай літаратуры, але тэматычны падбор без уліку мастацкіх якасцей і вартасцей твора прыводзіць да таго, што вучню прадаўкаюцца часта вершы і аповесці

нецікавыя і шэрыя, якія не даносяць спецыфіку літаратуры і нехача прымноўваюць вучня рабіць вывад аб тым, што літаратура — дапаможны прадмет для разумення гісторыі.

Таму можна ўсяляк вітаць спробу часопісу «У дапамогу настаўніку» выкладальніку выкладчыку беларускай літаратуры ў яго практычнай рабоце.

Недахопы выкладання літаратурына чытанні асабліва наглядна відаць на напісанай «методыцы», якая можа ўкраіналіся ў школьнай практыцы пры аналізе паэтычных твораў. Такая «методыка» замест таго, каб прывучыць вучня глыбока разбірацца ў паэтычным майстэрстве і разуменне спецыфіку мастацкай літаратуры, трымае яго ў палоне розных прымітывна-соцыялагічных схем, прапаноўвае штампаваныя рацыны, як «раскладзіць» верш на часткі, на пытанні і адказы, выяўляюць эпітэты і метафары, мужчыню і жаночыя рыфмы.

У нейкай меры ўплыву такога падыходу да разгляду твораў назіраецца ў артыкуле Е. Гарачун «Метадычнае распрадаўка вершаў П. Глебі «Да моладзі» і «Партызаны» ў плане літаратурнага чытання ў VII класе» («У дапамогу настаўніку», № 2, 1954 г.). Там, дзе Е. Гарачун гаворыць пра ідэйны змест твораў, ёсць многа слушных заўваг і парадаў. Але наўна і прымітывна выкладае метадычнае распрадаўка, калі гутарка пераходзіць да аналізу мастацкіх асаблівасцей вершаў П. Глебі. У плане сухіх і чарствых пытанняў і адказаў разглядаюцца вершы «Да моладзі» і «Партызаны» і раскладаюцца на часткі, дзе «звяртаецца ўвага вучня на ітанацыю звароткаў, рытарычнае пытанне і заклікі».

Дарэчы заўважым, што адказы на пастаўленыя пытанні бываюць часам не толькі прымітывныя, але яшчэ горш — неадпаведныя гістарычнай праўдзе. Чаго варты адказ на пытанне: «Які водгук у насельніцтва знаходзіла барацьба партызан з фашысцкімі захопнікамі?» — «Бела-

рускае насельніцтва паўсмясена спачувальна (?) (усюды падрэсена мною. — С. В.) адносілася да барацьбы партызан, дапамагала ім усімі сродкамі, выратоўвала іх у крытычныя моманты, рызыкаваў жыццём» (!). Па-першае, наўжо беларускі народ толькі спачувальна адносіўся да партызан? Па-другое, хіба можна аддзіць партызан ад беларускага насельніцтва?

У артыкуле зазначаецца: «Пры вывучэнні верша «Партызаны» настаўніку трэба паказаць, як П. Глеба, карыстаючыся рознастайнымі мастацкімі сродкамі, адлюстроўваў усенароднасць партызанскай барацьбы беларускага народа». Але сам аўтар распрадаўкі спыняецца толькі на пейзажы і моўкі мінае рознастайныя мастацкія сродкі, аб якіх пачаў гаворку. Замест пранікнення ў спецыфіку паэтычнага майстэрства, замест паказу прыяцта паэта над словам, аўтар артыкула збіваецца на канстатацыю вонкавых і фармальных асаблівасцей верша «Партызаны»: «Рыфмоўнасць ў вершы першы і траці, другі і чварцверты радкі. У першым і трэцім радках — жаночы рыфма, у другім і чварцвертым — мужчынская. І рытм верша і строгае чаргаванне мужчынскай і жаночай рыфмы надаюць вершу спакойную, мунюную і ўпэўненую інтанацыю».

Гэта-ж напісаны і артыкулы В. Машко «Метадычнае распрадаўка верша І. Купалы «Град» («Савецкая школа», № 2, 1953 г.)».

«Чатырохстопны (?)» вершаваны размер — амфібрахі — дае магчымасць уквываць розныя інтанацыі: звароту, просьбы, закліку, удзея, абурэння і г. д. і як нельга лепш падыходзіць для раскрыцця тэм і ідэй верша, у якім вымазаюцца такія пануцы». Звычайна пасля такіх «ывадаў» ставіцца кропка і лічыцца, што форма і мастацкія асаблівасці твора «да-следаваны». Правамерна наставіць пытанне: наўжо толькі валадэнне традыцыйнымі прыёмамі вершаскладання — асноўна паэтычнага майстэрства і вартка са-

праўдлага поспеху? Колькі ёсць вершаў, безгэтаных з боку рыфмы і рытму, але якія ні ў якім разе нельга лічыць паэтычнымі творами! Відаць, творчы працэс — справа больш складаная, не проста «таханалогія» вершаскладання, і задача выкладальніка літаратуры — не абмежавацца сухымі і агульнымі словамі аб некаторых прыкметных асаблівасцях формы, а паказаць вучню тэмастыкі сродкі і вобразы, той моўны матэрыял, які дапамог паэту выявіць ідэйную задуму найбольш проста і ярка, так, што простыя словы «ажылі» і «загаварылі».

Лепш напісаны артыкулы Е. Гарачун «Творы Ф. К. Багушэвіча ў плане літаратурнага чытання ў VII класе» («У дапамогу настаўніку», № 4, 1954 г.) і «Вывучэнне творчасці К. Крапівы на ўроках літаратурнага чытання» («Савецкая школа», № 5, 1954 г.), хача і ў іх часамі наглядаецца спрошчанае і прымітывнае.

Разглядаючы добратворны Уплыў рускай класічнай літаратуры на творчасць Багушэвіча, Е. Гарачун піша: паэт «адным з першых успрыняў лепшыя традыцыі вялікай рускай літаратуры і перанёс (?) іх на беларускую глебу». У другім месцы аўтар развівае сваю думку ў тым напрамку, што «пад добратворным уплывам творчасці Некрасава, Шуўчыкі, Крылова, Лермантава і інш. Багушэвіч у сваіх творах адлюстроўвае цяжкае беспрыстае сацыяльнае і нацыянальнае становішча, цемнату і бескультурае беларускага сялянства...» Вядома, беларускі паэт творча наслідваў лепшыя традыцыі рускай і украінскай демократычнай літаратуры, але памылковым будзе вытокі яго творчасці бачыць толькі ў гэтым, нічога не гаворачы аб тагачаснай рэчаіснасці, якая таксама давала пісьменніку багаты матэрыял.

Такі падыход адмаўляе ўсе арыгінальнае і нацыянальнае ў творах Ф. Багушэвіча, які быў не анігомам, а спраўдзітым мастаком слова.

Пры разглядзе верша Ф. Багушэвіча «Чого баяшч, мужычок?» аўтар артыкула зусім не гаворыць аб кампазіцыйным прыёме пры вырашэнні задуму, а бачыць толькі фармальны бок: «Пісьменнік як-бы ад сабе ставіць сцяжыну 12 п'ятаньняў». Ёсць механізм і ў метадычнай распра-

даўкі пра творчасці К. Крапівы. Чамусьці Е. Гарачун, гаворачы пра байку «Сава, Асёд ды Сонца», прыходзіць да вываду: «Перад чытаннем байкі трэба звярнуць увагу вучня на час яе напісання — 1927 год, каб унікнуць непатрэбным асацыяцыям з сучаснасцю». Наадварот, выкладчык павінен падрэсціць, што сатырычныя творы К. Крапівы, напісаныя некалькі дзесяткаў

Яны наступаюць на цаліну

Скрозь шэраў мяцельцы ўдалечыні вырысваюць няясныя абрысы дрэваў. Халодныя поўначныя ветры ўзімаюць з падаў снежныя віхуры, рассяпаючы іх па вуліцах далёкага стагналага пасёлка. Тут, на неаглядных прасторах, год за годам пасяліліся першыя навабелы — піонеры авіянавіяцкіх і абложных зямель.

Баявы заклік ЦК КПСС — асвоіць трынаццаць мільёнаў гектараў цалінных і абложных зямель — знайшоў жыццёвы водгук у сэрцах тысяч савецкіх людзей.

Усхвалявана апавядае аб працоўных подзвігах маладых энтузіястаў фільм «Наступленне на цаліну». Гэтае гераічнае наступленне ўжо разгарнулася шырокім, нябачаным дагэтуль фронтам.

Вось яны, маладыя энтузіясты! «Шчаслівай дарогі, сябры!» — гавораць ім усе, праводзячы ў далёкую дарогу.

Многім з іх давялося перад ад'ездам пабыць у Крамлі, дзе яны пачулі самыя дарагія словы, што запалі глыбока ў душу. «Вельмі добра, што вы, маладыя, заўважылі, першымі адкунуліся на заклік партыі. Можна не сумнявацца, што з вас возьмуць прыклад тысячы, дзясяткі тысяч савецкіх людзей...»

Усяго добрага, дарагія таварышы! Жадаю вам вялікіх поспехаў і зраўняў на вашым новым шляху! — гавораў тады Нікіта Сергеевіч Хрушчоў з трынаццаці Крамлёўскага палаца.

Застукалі колы вагонаў, і па сталевых рейках на Усход пайшлі першыя пазды. Так ехалі калісьці героі паляўніцтва з усіх канцоў краіны, каб узвесці грандыёзную пласціну Днепрагэса, пабудавача Магнітагорск, запаліць на Амуре агні таёжнага Косамольска. Цяпер слаўнае косамольскае племя ўдзіне жыццё ў прасторы прывольных стэпаў.

Мы бачым на экране гэтыя сапраўды голыя месцы, бачым, як маладыя пачынае тут усе спачатку. Колькі няяснага энэргіі ў волі да перамогі напісана на тварах маладых брыгадзіраў-механізатараў кіяўлян Леаніда Дзятчэра і Івана Рукіца, украінскай дзівачкіны зваршчыцы Майі Паслушнай, юнага трактарыста Вялікаша! Велікая і цёпла сустрэкалі іх у новых краях. А вось месцы, куды навабелы дабраўрацца на самаздзе. Якое напружанне фізічных сіл, розуму і волі трэба прааявіць, каб перамагчы суровую прыроду!

За косамольцамі следы ідуць эшалонам.

Новы каліорны навукова-папулярны дакументальны філім «Сцянарыя В. Папова і Л. Антонова. Пастаючы Леаніда Антонова. Рэжысёр — В. Бугаёў. Д. Вячёр-Берэжнік, Н. Курчын. Аператары — М. Берковіч, П. Зотай, Л. Дамітрыў. Вытворчасць Маскоўскай ордэна Чырвонай Звязды кіностудыі навукова-папулярных фільмаў, 1954 г.

Выстаўкі ў гонар Міжнароднага жаночага дня

У гонар Міжнароднага жаночага дня ў салон-магазіне Беларускага аддзялення Мастацкага фонда СССР адкрыта выстаўка твораў жанчын-мастакоў. На ёй прадстаўлена каля 50 твораў жывапісу і скульптуры. У выстаўцы прынялі ўдзел мастакі Г. Азгур, Н. Галючанка, С. Лі, В. Жал-

На радзіме Міцкевіча

У сувязі са стагоддзем з дня смерці вялікага польскага паэта Адама Міцкевіча школьнікі Новагрудка і Новагрудскага раёна пачалі збор экспанатаў для дома-музея паэта. Ужо сабраны многа цікавых экспанатаў, у тым ліку партрэт, напісаны фарбамі

на медзі, рэдкія фатаграфіі сучаснікаў Міцкевіча, малавядомыя кнігі і г. д.

Адной з вуліц горада Новагрудка прысвоена імя Міцкевіча. Вылучана група лектараў, якія выступаюць з лекцыямі і дэкларацыямі аб жыцці і творчасці гэтага пераможца славянскай дружбы.

Культурныя сувязі з краінамі народнай дэмакратыі

Амаль штодзённа ў адрас Акадэміі навук БССР, навуковых і культурна-асветных устаноў паступаюць каштоўныя пашылкі з краін народнай дэмакратыі. Прывасіла свае выданні ў Мінск Польская Акадэ-

мія навук, шлючы каштоўныя кнігі з Балгарыі, Чэхаславакіі і іншых краін.

Надаўра ў Мінск прыбыла перасоўная фотавыстаўка, прысвечаная поспехам новай Балгарыі.

Спрашчэнне і прымітывізм

(Заканчэнне).

у мінулым годзе Вучэбна-педагагічнае выданства БССР выдала некалькі арыгінальных падручнікаў па мове і новую праграму для сярэдняй школы на беларускай літаратуры, якую трэба было прарэцэзавалі ў літаратурнай жыццёвай падзеі, якія часопісамі аб'яўляюць моўчыкі. Кароткая інфармацыя аб трыццаці трыццаці трыццаці БССР, акая ёсць у раздзеле «Хроніка» («Савецкая школа», № 5, 1954 г.), прысвечана толькі пытанням дзіцячай літаратуры. Між тым, была вельмі добрая мажлівасць даць зместоўны артыкул пра актуальныя пытанні развіцця беларускай літаратуры і ў гэтым святле павесці размову аб задачах і далейшым уздыме справы выкладання літаратуры ў школе. Гэта тым больш неабходна было зрабіць, бо за апошнія два гады ў педагагічных выданнях, аб якіх ідзе гутарка, не было ні аднаго ні праблемнага, ні аглядавага, ні вузка метадычнага артыкула, звязанага з пытаннямі выкладання гісторыі беларускай савецкай літаратуры ў школах рэспублікі.

«У дапамогу настаўніку» не маюць рэдакцыйных калегіі, а значыць, не наладжваюць калегіяльнага абмеркавання матэрыялаў. У выніку на іх старонкі трапляюць такія безнадзейныя артыкулы, як артыкул К. Казловай пра творчасць К. Чорнага.

Часопісы адрасаваны настаўніку і павінны быць узорам у сэнсе пісьменнасці, чысціні і беззаганнасці стылю. Але на іх старонках сустракаецца шмат неўласцівых беларускай мове слоў і зваротаў (прод, скарняк, змяраробчая філасофія, папунае тлумачэнне і інш.). Стракаціць перад вачыма памылкі друку, памылкі арфаграфічнага і фактычнага характару (калі першч часопіс «Савецкая школа» № 2, за 1954 г., дык Сувороў быў у Кобрыне ў пяцігоддзевым узросце!). Ёсць цяжкія вучні самцаў: абшты і абьяк». «Шырыня, глыбіня і канкрэтнасць аўтарскай крытыкі рэчаіснасці мастацкім словам перарасла ў прапагандавы крытыкі гэтай рэчаіснасці рэвалюцыйнымі дэяннямі» і г. д.

Літаратурныя матэрыялы, якія змешчаны на старонках часопісаў «Савецкая школа» і «У дапамогу настаўніку», у пэўнай меры сведчаць і аб недахопах у справе выкладання літаратуры ў сямігадовай і сярэдняй школе. Школа павінна выходзіць на ўсё жыццё любові да кнігі, заклікаці асновы сапраўднага разумення спецыфікі мастацкай літаратуры. Таму настаўніцтва Беларусі чакае ад сваіх перыядычных выданняў зместоўных і цікавых матэрыялаў тэарэтычнага і метадычнага характару, якія дапамагалі б выкладчыку дасягнуць савецкаму школьніку не толькі дзіцячы змест, але і ўсё багацце, майстэрства і прыгажосць літаратуры.

Літаратурныя матэрыялы, якія змешчаны на старонках часопісаў «Савецкая школа» і «У дапамогу настаўніку», у пэўнай меры сведчаць і аб недахопах у справе выкладання літаратуры ў сямігадовай і сярэдняй школе. Школа павінна выходзіць на ўсё жыццё любові да кнігі, заклікаці асновы сапраўднага разумення спецыфікі мастацкай літаратуры. Таму настаўніцтва Беларусі чакае ад сваіх перыядычных выданняў зместоўных і цікавых матэрыялаў тэарэтычнага і метадычнага характару, якія дапамагалі б выкладчыку дасягнуць савецкаму школьніку не толькі дзіцячы змест, але і ўсё багацце, майстэрства і прыгажосць літаратуры.

Не свая праца за сваім подпісам

Пісьмы ў рэдакцыю

У № 5 «Настаўніцкай газеты» ад 3 лютага 1955 года змешчаны пад рубрыкай «У дапамогу настаўніку» артыкул старшага выкладчыка Гомельскага педагагічнага інстытута В. Баўтушкіна «Метады правядзення кантрольнага дыктанта».

Артыкул важны на тэме. Аднак рэдакцыя «Настаўніцкай газеты» не заўважыла недбайраснасці аўтара. Увесь артыкул складаецца з перафразавання або перапісвання цэлых абзацаў з метадычнага дапаможніка С. А. Смірнова «Пісьменныя работы в средней школе» (Дзяржаўнае выданства БССР, 1947 г.) і артыкулаў А. С. Беднякова «Место и значение контрольного диктанта в системе письменных работ по русскому языку» і М. В. Ушакова «Некоторые вопросы методики проведения контрольного диктанта», змешчаных у часопісе «Русский язык в школе» № 1 за 1946 г.

Вось для параўнання некалькі ўрыўкаў з артыкула В. Баўтушкіна і артыкулаў указаных аўтараў:

С. А. Смірнов

«Все виды диктантов ставят себе целью научить писать правильно, развивать орфографический навык, повысить орфографическую сознательность, сконцентрировать внимание учащегося на орфографической стороне письма...»

В. Баўтушкін

«Усе яны ставяць сваёй мэтай навучыць вучняў пісаць правільна, развіць арфаграфічны навык, павысіць арфаграфічную свядомасць, скацэнтраваць увагу вучняў на арфаграфічным баку пісьма».

А. С. Бедняков

«Не следует брать такой текст, в котором учащиеся с первых же слов сталкиваются с затруднениями. Например... «В начале осени Кирила Петрович собирался в отъезд в поле» (А. С. Пушкин). Як пісаць першае слова «В начале»: ученик с первых же слов настраивается нервно, что и отражается и на дальнейшей работе».

В. Баўтушкін

«Не треба браць такі тэкст, у якім вучні з першых-жа слоў суткаюцца з цяжкасцямі. Напрыклад: «В начале осени Кирила Петрович собирался в отъезд в поле» (А. С. Пушкин). Як пісаць першае слова «В начале» — разам ці асобна? Вучань з першых-жа слоў пачынае нервавацца, што адб'ецца і на далейшай яго рабоце».

М. В. Ушаков

«Если текст состоит из отдельных, не связанных по смыслу предложений, слов или сочетаний, то предварительно прочитывать все их не нужно, чтобы не натолкнуть учащихся на мысль, что между этими предложениями есть какая-то связь по смыслу».

В. Баўтушкін

«Калі дыктант складаецца з асобных, не звязаных па сэнсу сказаў, слоў або словазлучэнняў, то загады прачытваць іх не трэба, інакш можна штурхнуць вучняў да думкі, што паміж гэтымі сказаў ёсць нейкая сувязь па сэнсу».

Можна было-б прывесці яшчэ шмат такіх прыкладаў, але і гэтага досыць, каб пераканацца ў недбайраснасці В. Баўтушкіна. Горш за ўсё, што артыкул напісаны правільна, перапісаны чалавекам, які займаецца выхаваннем будучых настаўнікаў.

У школе, як адзначае сам В. Баўтушкін, мы прывучаем вучняў да самастойнага думак і ставім дадатную адзнаку за сачыненне, якое вызначаецца большай ці меншай самастойнасцю. На жаль, гэтага не заўважылаў у артыкуле В. Баўтушкіна.

Рэдакцыя «Настаўніцкай газеты», уведзеная ў аман, дапамагчыць несумленнаму аўтару надрукаваць не сваю працу за сваім подпісам.

І. МЯДЗВЕДЗЕВ, настаўнік мовы і літаратуры Шарпілаўскай сярэдняй школы Лоеўскага раёна Гомельскай вобласці.

У абарону кнігі

Нас, бібліятэчных работнікаў, надзвычай хвалюе адно пытанне: як зберагчы кнігу ад той невялікай часткі чытачоў, якая наўмысна калечыць яе.

бывалі ў руках гэтых, з дазволу скажаць, чытачоў. 30 старонак выдрана з даведніка для інжынераў, тэхнікаў і студэнтаў. 20 старонак — са зборніка задач па дэталлях машын, 13 старонак — з кнігі Б. Міхайлаўскага і Э. Тагера «Творчасць М. Горькага», больш дзесяці — з кнігі В. Новікава «В. В. Маякоўскі і г. д.»

Разам з іншымі чытачамі да бібліятэчнай стойкі падшоў рослы юнак Святаслаў Башоця, дзесяцікласнік з першай школы. Ён папрасіў томік выбраных твораў Петруся Броўкі і пайшоў за адзін з далёкіх стоек. Вельмі хутка ён вярнуў кнігу і веліка развітаўся. Пазней вучаніца гэтага-ж класа, уздушы гэты-ж томік, прынесла яго са словамі: «Тут выдраны старонкі». Высветлілася, што Башоця патрэбны быў перш «Дзяўчына з Палесся» і ён, не задумваючыся, знявечыў кнігу. Справа не толькі ў тым, колькі каштуе гэтая кніга, хоць і матэрыяльная страта, нанесеная дзяржаве «ворагамі кнігі», не прадуладжана артыкульнымі выдаткаў народнага бюджэту. Куды тры-вожней тое, што наш, савецкі юнак, узнуў руку на кнігу, якая патрэбна тысячам такіх, як ён.

Часта нам даводзіцца стукнуцца ў дзверы, абіваць парогі так званых даўжнікоў. Напрыклад, тэхнолаг В. Чарнушэўчык спадабаўся кніга «Азінныя нормы на будаўнічыя работы». Ён атрымаў гэты дапаможнік і прысвоіў яго. Ніякія размовы не дапамагалі — Чарнушэўчык купіў іншую кнігу, але толькі не вярнуў гэтую, якая патрэбна сотням іншых чытачоў. Тэхнолаг М. Юдзіцкі запісаў у бібліятэку з адзінай мэтай: прысвоіць кнігу В. Салаўёва «Карэбелны рухавік». Або, скажам, сустракаецца больш «вынаходлівы», але не менш нахабны злодзей, які запэўняе (яму так шкада!) што згубіў кнігу. А кніга стаіць у яго на этажэры, побач з іншымі, забытымі падобным-жа спосабам.

Святаслаў Башоця не адзінокі. У апошнія дні стала вядома, што дзесяцікласніца з 18-й школы, старшыня савета дружныні Зінаіда Камініна знявечыла тры кнігі адразу: ёй спатрэбіўся крытычны матэрыял аб творчасці А. Н. Остроўскага.

Нельга праходзіць міма падобных з'яў. Уся наша грамадская павінна стаяць на варце, калаталіва ахоўваючы культурныя здабыткі, якімі з'яўляюцца кнігі.

Я называю гэтых двух маладых людзей, бо яны пасля некаторых перамоваў прызналі сваю вину. А вось перада мной — патрэбнейшая кніга, дапаможнік, якія страцілі амаль усю каштоўнасць пасля таго, як па-

Л. БАЛУХІНА, загадчык чытальнай залы Цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя М. Горькага, г. Бабруйск.

Лекторы пры кінатэатры

У Гомелі, пры кінатэатры імя Калініна арганізаваны кінатэатры. Для працоўных горада тут чытаюцца лекцыі на розныя тэмы, дэманструюцца навукова-папулярныя і хронікальна-дакументальныя фільмы.

Днямі ў лекторыі была прачытана лекцыя «Рашніні студэнскага Пленума ЦК КПСС», пасля чаго прысутныя паглядзелі кінофільмы «Механізацыя і электрыфікацыя жыццёлагадушчых ферм», «Усі і кавкі».

У сакавіку ў лекторыі будуць прачытаны лекцыі: «Дасягненні ў будаўнічай тэх-

ніцы СССР і перспектывы яе развіцця», «Сучаснае ўяўленне аб сусвеце», «Касмагічная тэорыя акадэміка О. Ю. Шміда», «Сардэчнае захаванні, іх папярэджанне і лячэнне». Гледчы ўвучачь навукова-папулярныя кінофільмы: «Навіны будаўнічай тэхнікі», «Сусвет», «Метэары», «Мясіц», «Ля палянага круга», «На ўзбярэжжы Ледавітага акіяна» і інш.

Працоўныя Гомеля набываюць абанемента на наведванне лекторыі.

В. СЯМЕНАУ.

На клубнай сцэне

Заслужанай паваягі карыстаецца ў працоўных Рэчыцы драматычны гурток прамасловай арцелі «Аб'яднанне», які з поспехам паставіў п'есу К. Крапівы «Пяць жаваранкі».

Надаўна калектыў драмгуртка паказваў на клубнай сцэне п'есу В. Сабка «Сто мільёнаў». Галоўныя ролі ў гэтай пастаўцы

выконвалі фрэзероўшчык Ф. Сіенскі, закрывішчык Я. Гарынаўскі, шавец Н. Смалянскі, нарыхтоўшчыца М. Аяэнштат і іншыя.

Драматэатры гурток рыхтуецца цяпер да паставі п'есы А. Кузьмічова «Вартанне».

М. БЕЛКІН.

Семинар кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці

У Івацэвіцкім раёне закончыўся семінар кіраўнікоў харавых і танцавальных калектываў.

Развучаны песні, а таксама праведзены занятыя на практычнаму дыржыраванню

хорам. Была аказана дапамога агітбрыгадзе раённага Дома культуры. У праграме — песні савецкіх і беларускіх кампазітараў, а таксама рускіх, украінскіх і беларускіх народных песні і танцы.

І. МАЦІН.

Гворны беларускіх пісьменнікаў ва ўкраінскім часопісе

Выйшаў з друку сакавіцкі нумар украінскага літаратурна-мастацкага і грамадска-палітычнага часопіса «Дніпро».

Спецыяльны раздзел часопіса прысвечаны творам беларускіх пісьменнікаў. Тут надрукаваны апавяданні Я. Брыля, А. Асіпенкі, А. Керлюка, І. Дуброўскага ў перакладах

В. Качачэнькі, Б. Чайкоўскага, Г. Вігурскага, Б. Комара, а таксама вершы П. Броўкі, А. Куляшова, М. Танка, П. Прыходзькі, А. Астрыжы, К. Кірэнкі ў перакладах Ул. Сасюры, П. Дарошкі, Д. Білауса, Я. Шпорты, Ю. Петрыкі, І. Даліюка.

Росквіт культуры ў Народнай Балгарыі

Непазнавальна змянілася аблічча балгарскай зямлі за гады народнай улады. У мінулым адсталая, слаба развітая Украіна Еўропы, Балгарыя ператварылася ў квітучую народна-дэмакратычную дзяржаву. Пад кіраўніцтвам Балгарскай камуністычнай партыі, пры брацкай дапамозе вялікага савецкага народа працоўныя Балгарыі дасягнулі велізарных поспехаў па ўсіх галінах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва. Краіна ператварылася ў гіганцкую будаўнічую пляцоўку, на яе прасторах узнікаюць новыя гарады і вёскі, высокая ў неба ўздымаюцца шматлікія коміны заводаў і фабрык, блакітнымі дарогамі працягнуліся асральныя каналы.

У час гастролі балгарскага тэатра ў Маскве і мелі вялікі поспех. Савецкая музычная грамадасць дала высокую ацэнку гэтым спектаклям.

Усё больш набліжаецца свай мастацтва да запатрабаванага народа балгарскай мастацтва. Вялікае значэнне для развіцця нацыянальнага жыцця маюць штогадовыя мастацкія выстаўкі, якія наладжваюцца ў краіне.

Балгарскі народ, які выйшаў на прасторную дарогу сацыялістычнага развіцця, жыццё поўнакроўным, багатым культурным жыццём, уносіць сваё самабытнае ўклад у скарбніцу агульначалавечай культуры. Найбольш характэрным у культурнай разволючы, якая адбываецца ў краіне, з'яўляецца тое, што яна захавала самыя глыбкія куткі рэспублікі, краіна сваім жыццём народным дыханнем кожнага працоўнага балгарына.

Цудоўныя змены адбываюцца ў культурным жыцці краіны. Толькі з перамогай народнай улады балгарскі народ здолее паспаўнаду развіваць сваю асвету і навуку, літаратуру і мастацтва. Народная ўлада абудзіла да актыўнай творчасці тысячы і тысячы народных талентаў, якія яшчэ зусім нядаўна стаялі пад ярмом жорсткай капіталістычнай эксплуатацыі.

Узв'язь, напрыклад, такі цяжкадступны гораў раён Балгарыі, як Радонскі край. Раней тут не ведалі, што такое тэатр, амаль не было школ, кнігі лічыліся вялікай рэдкасцю. Цяпер, у выніку вялікіх ператварэнняў, праведзеных народнай уладай, аблічча гэтага краю непазнавальна змянілася. Разам са з'яўленнем прамысловых цэнтраў сюды прыйшла і перадавая сацыялістычная культура. Так, тры гады таму назад у край былі створаны свой народны тэатр. Пераадольваючы бездарожжа, шматлікія цяжкасці, звязаныя з частымі пераездамі, Радонскі народны тэатр паспяхова выступае ў 35 гарадах, прамысловых цэнтрах і вёсках краю. У яго рэпертуар шматлікіх п'ес балгарскіх і савецкіх пісьменнікаў: «Сям'я Алана» Мухтарова, «Востраў міру» Е. Петрова, «Шэсць закаханых» А. Арбузава, «Твая асабістая справа» Л. Опаніна і Е. Успенскага.

Вось некаторыя характэрныя лічы, якія гавораць пра поспехі, дасягнутыя балгарскім народам у развіцці нацыянальнай культуры. Цяпер у краіне поўнасьцю ліквідаваны неписьменнасць насельніцтва ва ўзросце да 50 гадоў. Для ажыццяўлення ўсеагульнага абавязковага навучання ў 1.600 населеных пунктах, дзе раней не было ніводнай школы, адкрыты пачатковыя і сямігадовыя школы. За гады народнай улады лік вышэйшых навучальных устаноў павялічыўся ў Балгарыі з пяці да дванаціці, а колькасць студэнтаў — з 10 тысяч — да 30 тысяч. Бюджэтная асігнаванні на ступенні студэнтам выраслі ў 1954 годзе ў параўнанні з 1939 годам у 3.500 разоў! Бура развіваецца навука. У 1953 годзе толькі на патрэбу Балгарскай Акадэміі навук адлучана сродкаў у 50 разоў больш, чым у 1944 годзе. У краіне адкрыты шматлікія тэатры, паліцы культуры, клубы, кінатэатры, бібліятэкі. Калі ў буржуазнай Балгарыі было толькі пяць драматычных і два оперныя тэатры, дык цяпер працуюць 24 драматычныя, пяць оперных і адзін тэатр оперы. У краіне створаны спецыяльны сельскі тэатр, які выязджае ў самыя аддаленыя раёны, працуюць дзесяць сімфанічных аркестраў і г. д.

Узв'язь, напрыклад, такі цяжкадступны гораў раён Балгарыі, як Радонскі край. Раней тут не ведалі, што такое тэатр, амаль не было школ, кнігі лічыліся вялікай рэдкасцю. Цяпер, у выніку вялікіх ператварэнняў, праведзеных народнай уладай, аблічча гэтага краю непазнавальна змянілася. Разам са з'яўленнем прамысловых цэнтраў сюды прыйшла і перадавая сацыялістычная культура. Так, тры гады таму назад у край былі створаны свой народны тэатр. Пераадольваючы бездарожжа, шматлікія цяжкасці, звязаныя з частымі пераездамі, Радонскі народны тэатр паспяхова выступае ў 35 гарадах, прамысловых цэнтрах і вёсках краю. У яго рэпертуар шматлікіх п'ес балгарскіх і савецкіх пісьменнікаў: «Сям'я Алана» Мухтарова, «Востраў міру» Е. Петрова, «Шэсць закаханых» А. Арбузава, «Твая асабістая справа» Л. Опаніна і Е. Успенскага.

Вялікіх поспехаў дабіліся ў сваім развіцці балгарская літаратура, музыка, жывапіс. Узброены перадавым метадам сацыялістычнага рэалізму, пісьменнікі Балгарыі ствараюць яркія высокамастацкія творы, якія адлюстроўваюць новае жыццё народа. За гады народнай улады балгарская літаратура ўзбагачылася радзім значных твораў. Шырока вядомы такіх, напрыклад, кнігі, як «Навэстка» Г. Карэславава, «Сяло Баравая» К. Велкава, «Да партыі» Х. Радзевскага, «Партызанскія песні» В. Андрэева, «Халера» І. Стананава і іншыя. За гэты час балгарскія драматургі напісалі больш 50 п'ес, многія з якіх не сыходзяць са сцэны.

Узв'язь, напрыклад, такі цяжкадступны гораў раён Балгарыі, як Радонскі край. Раней тут не ведалі, што такое тэатр, амаль не было школ, кнігі лічыліся вялікай рэдкасцю. Цяпер, у выніку вялікіх ператварэнняў, праведзеных народнай уладай, аблічча гэтага краю непазнавальна змянілася. Разам са з'яўленнем прамысловых цэнтраў сюды прыйшла і перадавая сацыялістычная культура. Так, тры гады таму назад у край былі створаны свой народны тэатр. Пераадольваючы бездарожжа, шматлікія цяжкасці, звязаныя з частымі пераездамі, Радонскі народны тэатр паспяхова выступае ў 35 гарадах, прамысловых цэнтрах і вёсках краю. У яго рэпертуар шматлікіх п'ес балгарскіх і савецкіх пісьменнікаў: «Сям'я Алана» Мухтарова, «Востраў міру» Е. Петрова, «Шэсць закаханых» А. Арбузава, «Твая асабістая справа» Л. Опаніна і Е. Успенскага.

Спраўдзеным святкам балгарскай нацыянальнай музыкі з'яўляецца стварэнне і пастаючы гераічнай оперы «Мамчыд» Любаміра Пішкава і балету «Хайдуцкая песня» Аляксандра Райчова. Абодва гэтыя творы былі, у прыватнасці, паказаны

у культурным будаўніцтве, як і па ўсіх існых галінах жыцця балгарскага народа, выключна вялікую ролю адгравала паэзія ўплыву самай перадавой і свеце савецкай культуры. Гэта знаходзіць сваё адлюстраванне ў самых рознастайных з'явах: узаямнае наведванне работнікамі мастацтва абодвух краін, правядзенне рознастайных выставак і лекцый, абмен культурнай інфармацыяй і г. д. Але, бадай, галоўнейшым каналам таго ўплыву з'яўляецца распаўсюджванне ў Балгарыі рускай класічнай і савецкай літаратуры. Аб тым, якой папулярнасцю, якім масавым попытам карыстаецца ў Балгарыі гэтая літаратура, гавораць, напрыклад, наступныя лічбы: 90 працэнтаў назваў і 94 працэнты тэражу ўсіх перакладных к